

ται δι' ἀκεπιλατιονος. διὸ καὶ τὰ αἰρετικὰ ληγῆα καταφέρει.

Τοῦ Ἄνων. Ὁμοίως διγ. θ'. ὁ δὲ πολλὰς ἔχων ἀγωγὰς κατὰ τινος καὶ ποιῶν κατ' αὐτοῦ προκαταρξίν δοκεῖ πῶσας καταφέρειν, εἰ μὴ ἤτις ὑπεξέλη τινὰς, ὡς βιβ. ε'. tit. α'. διγ. ζα'. καὶ βιβ. ζ'. του κωδ. tit. μ'. διατ. γ'.

ε'. Παπ. Οὐ φθείρει δὲ τὰς δίκας, περὶ ὧν οὐκ ἐνεθυμήθησαν.

ζ. γ) Γαι. Περὶ τῶν ἐκ διαθήκης φιλοκεικίαν ἐχόντων οὔτε διαλύεσθαι δυνατόν, οὔτε τὸ ἀληθές ζητεῖσθαι, μὴ προκομιζομένων τῶν τῆς διαθήκης ῥημάτων.

ἐκ διαθήκης] Περὶ τῶν ἐκ διαθήκης ἐγγεγραμμένων φιλοκεικίων οὔτε δυνατόν τις διαλύεσθαι, οὔτε δίκης συγκροτουμένης ζητεῖσθαι καὶ ἀνερευνάσθαι δυνατόν ἄλλως τὸ ἀληθές, εἰ μὴ πρότερον γνωσθέντων τῶν ἐν τῇ διαθήκῃ ῥημάτων. βλέπε, πῶς φησὶν τὸ ἤτις, de his controversiis, περὶ τῶν ἐκ διαθήκης φιλοκεικίων ὥστε εἰ μὴ φιλοκεικίαι τὰ ἐγγεγραμμένα τῇ διαθήκῃ, συνομολογηταὶ δὲ, ὁ δεῖνι τυχόν ἐκ τριτοῦ μέρους ἐπι κληρονομος, δυνατόν καὶ μὴ τῆς διαθήκης ἐμφανισθείσης διαλύεσθαι πρὸς τοὺς κληρονομοὺς αὐτοῦ καὶ τυχόν ἀπὸ τοῦ τρίτου μέρους αὐτὸν εἶναι κληρονομον α). εἰκὸς ἦν περὶ τῆς ἐν τῇ οὐσίᾳ ποσότητος φιλοκεικίαν γεγενῆσθαι τινα καὶ ἐπὶ ταύτῃ γενέσθαι τὴν διάλυσιν. σημειώσῃ οὖν τὸ δὲ τις κοινοτροφέου καὶ τὰ εἰρημένα μοι κατὰ τὸ παρόν, ἵνα μὴ εὐρεθῇ παρὰ τοῦ νόμου ἀκοπὸς πολλὰς ἀνατροπῶν διαλύσεις γενομένας μὴ τῆς διαθήκης ἐμφανισθείσης.

Κυρίλλου. Περὶ τῶν ἐκ διαθήκης φιλοκεικίων οὐ δύναται τις διαλύεσθαι.

μὴ προκομιζομένων] Πρὸ ἀνοξείως τῆς διαθήκης.

Τοῦ Ἄνων. Ὁμοίως βιβ. κδ'. tit. γ'. διγ. α'. ἀνάγν. τούτου τοῦ tit. διγ. ι'. καὶ βιβ. λζ'. tit. ια'. διγ. α'.

† Ἦτοι πρὸ τοῦ ἀνοίγηται τὴν διαθήκην οὐ δύναται τις διαλύεσθαι. [Sch. d. I. 804.]

ζ. Οὐλλ. β) Ὁ ἐκκαλεσάμενος γ) ἢ δυνάμενος ἐκκαλεσάσθαι, καλῶς διαλύεται.

ἐκκαλεσάμενος] Πάντως γὰρ ἐστὶ διάλυσιν ἀμφιβαλλόμενον χρεὸς τομῇ δηλονότι καὶ τὸ ἐκ τῆς ἰουδικατικῆς συνομολογηταὶ χρεὸς καὶ κατὰ τούτον μὲν τὸν λόγον οὐ προσβαίνει γίνεσθαι μετὰ καταδίκην διάλυσιν. πλὴν ἀλλ' ἐστ' ὅτε καὶ μετὰ καταδίκην δύναται τις διαλύεσθαι, ἐν ᾧ ἐξεκαλέσατο ἢ καὶ ἠδύναιτο ἐκκαλεσάσθαι. τυχόν γὰρ οὕτω δέκα μετὰ καταδίκην παρήλθον ἡμέραι, ἢ ἕτερα τισ ἀίτια τὴν ἐκκλητὸν διεκόμισεν. εἰ γὰρ μὴτε ἐξεκαλέσατο, μὴτε ἠδύναιτο ἐκκαλεσάσθαι, τὸ ὁμολογουμένον ἦν τὸ ἐκ τῆς ἰουδικατικῆς χρεὸς ἐπὶ δὲ ὁμολογημένου χρεὸς οὐκ ἐστὶ λέγειν διάλυσιν. ἐστ' ὅτε δὲ κἂν μὴτε ἐξεκαλέσατο, μὴτε ἠδύναιτο ἐκκαλεσάσθαι, δυνατόν ἐστὶν γίνεσθαι διάλυσιν. καὶ τούτου εὐρησις κείμενον ἐν τῇ β'. διατ. τοῦ παρόντος tit. σημειώσῃ δὲ τὸ εἰρημένον ἐν τῷ β'. βιβλίῳ τοῦ κωδ. tit. δ. διατ. λβ'. καὶ ἀνάγνωθι τὸ θέμα τὸ ἐφεξῆς.

Κυρίλλ. Ἐὰν ἐκκλητος ἐδόθη ἢ ἐλπίζεται δίδουσαι, δυνάτων καὶ μετὰ καταδίκην διαλύεσθαι.

Ἐὰν τοῦ ἐγγνητοῦ καταδικασθέντος ὁ ἐναγόμενος διαλύσῃται, ἐκότερος ἐλευθεροῦται. εἰ δὲ αὐτὸς ὁ ἐγγνητὴς μόνος μετὰ καταδίκην διαλύσῃται, τὸ μὲν δοθέν οὐ συμβάλλεται πρὸς διάλυσιν, λεπτόντι δὲ τὴν ἀπὸ ψήφου ἰκανοδοσίαν. καὶ ἐπὶ διατροπῶν, ἐὰν χωρὶς τοῦ πραιτωροῦ γένηται διάλυσιν, τὸ δοθέν λογίζεται, καὶ εἰ τι πλέον ἐποφείλεται, δίδοται.

τοῦ ἐγγνητοῦ καταδικασθέντος] Τοῦ ἐγγνητοῦ καταδικασθέντος δύναται διαλύεσθαι ὁ πρωτότυπος, καὶ εἰ διαλύεται πρὸς ἐκείνον, ἢ καταδικασθεὶς ἢ ὁ ἐγγνητὴς, ἐροῦται ἢ διάλυσιν, τῆς αἰτίας παραδιαλυθείσης καὶ πρὸς τὸν ὄσον καὶ πρὸς τὸν ἐγγνητὴν, τούτεστι, συμβάλλεται ἢ τοιαυτὴ διάλυσιν καὶ αὐτῷ τῷ διαλυσαμένῳ καὶ τὰ ἐγγνητῶν. ἕτερον ἐστὶ,

lacione perimitur: ideo legata quoque sub conditione relicta in se deducit.

Innom. Similiter dig. 9. Verum qui plures adversus aliquem habet actiones et adversus eum litem contestatur, omnes in iudicium deducere videtur, nisi nominatim quasdam exceperit, ut lib. 5. tit. 1. dig. 61. et lib. 7. Cod. tit. 40. const. 3.

V. Pap. Non perimit autem lites, de quibus partes non cogitaverunt.

L. 5. D. II. 15.

VI. Gai. De his controversiis, quae ex testamento ¹⁾ oriuntur, neque transigi, neque veritas exquiri potest, nisi prolatis ²⁾ verbis testamenti.

L. 6. D. eod.

1) ex testamento] De controversiis, quae ex testamento oriuntur, neque transigere quis potest, neque lite exorta exquiri et investigari aliter potest, quam prius cognitis testamenti verbis. Nota, in textu dici, de his controversiis, quae ex testamento etc. Itaque si controversia non sit de his, quae in testamento scripta sunt, certum autem sit, illum forte ex triente esse heredem, etiam testamento nondum inspecto cum coheredibus transigi potest, et forte pro eo, ut ex triente heres sit [alia pars hereditatis ei assignari]. Etiam de quantitate bonorum poterat controversia oriri, et ad eam sopiendam transactio fieri. Nota igitur verba, de his controversiis et ea, quae nunc a me dicta sunt, ne ex lege occasio sumatur, multas transactiones testamento nondum prolato factas rescindendi.

Cyrolli. De controversiis ex testamento transigere quis non potest.

2) nisi prolatis] Ante aperturam testamenti.

Innom. Similiter lib. 29. tit. 3. dig. I. Lege hui. tit. dig. 10. et lib. 37. tit. 11. dig. 1.

Sive ante quam tabulae testamenti aperiantur, transigere quis non potest.

VII. Ulp. Qui appellavit ¹⁾ vel appellare potuit, recte transigit.

L. 7. pr. D. eod.

1) qui appellavit] Nam transactio omnimodo debiti dubii decisio videlicet est, et debitum ex iudicati actione certum est, ob eamque rationem transactio post condemnationem fieri nequit. Verumtamen interdum etiam post condemnationem transigere quis potest, si appellaverit vel etiam appellare potuerit. Fortasse enim decem dies post condemnationem nondum praeterierunt, vel alia quaedam causa appellationem impedit. Nam si neque appellavit, neque appellare potuit, certum erat debitum ex iudicati actione: in certo autem debito transactio dici non potest. Interdum tamen, licet neque appellaverit, neque potuerit appellare, transactio fieri potest. Hoc reperies const. 12. hui. tit. Nota, quod dicitur lib. 2. Cod. tit. 4. const. 32. et lege thema sequens.

Cyrolli. Si appellatio interposita est vel interponi speratur, etiam post condemnationem transigi potest.

Si fideiussore condemnato ²⁾ reus transegerit, uterque liberatur. Sed si ipse fideiussor solus post condemnationem transegerit, quod datum est, non proficit ad transactionem, extenuat ³⁾ autem satisfactionem iudicatum solvi. Et de alimentis ⁴⁾ si sine Praetore transactio facta sit, quod datum est, imputatur ⁵⁾, et si quid amplius debeatur, id praestatur.

L. 7. §. 1. 2. D. eod.

2) fideiussore condemnato] Fideiussore condemnato reus transigere potest, et si cum eo transegerit, cui fideiussor condemnatus erat, transactio valet, causa et adversus reum et adversus fideiussorem dissoluta, id est, transactio eiusmodi tam ipsi, qui transegit, quam fideiussori prodest. Aliud est, si ipse fideiussor con-

z) Cap. 6. in Syn. p. 143. a) Videntur nonnulla deesse in Cod. Coisl. b) Sic Cod. Coisl. Deest Οὐλλ. ap. Fabr. Cap. 7. pr. in Syn. 143. c) Syn. ἐκκαλούμενος.

εἰ αὐτὸς ὁ ἐγγυητὴς ὁ καταδικασθεὶς διελύσατο μετὰ καταδικῆν, μήτε ἐκκαλεσάμενος δηλοῦναι, μήτε δυνάμενος ἐκκληθῆναι⁴⁾. τότε γὰρ, εἰ μὴ ἐρρωταῖ ἢ διαλύσει, ὅμως τὰ παρ' αὐτοῦ καταβληθέντα λόγῳ τῆς διαλύσεως μειοῦ τὴν ἐξενεχθειῶν κατ' αὐτοῦ ἰουδικατικῶν. οἷον εἰ τῆς καταδικῆς χιλίων οὐκ ἔστιν ἰουδικατικῶν κατὰ βίβλιν ἐπὶ διαλύσει φ. νομίσματα, ἐπὶ φ. καὶ μόνους ἀρρωτῆται λοιπὸν κατ' αὐτοῦ ἰουδικατικῶν τοσοῦτον γὰρ τὰ ἐπὶ διαλύσει δεδομένα τῆς διαλύσεως χάριν μὴ ἐρρωμένης, κἂν μὴ συμβάλληται πρὸς διάλυσιν, ἀπομειοῦ τὸ πρωτοτύπου χροῦς⁵⁾ ὅτι καὶ ἐπὶ τῆς διαλύσεως τῆς μὴ δυναμένης διχα τῆς τοῦ πραιτωρὸς κελύσεως γίνεσθαι⁶⁾ ὅποια ἐστὶν ἐπὶ τοῖς ἀλιμέντοις γινόμενη διάλυσις⁷⁾ ἐνθα τυχὸν κατελείφθη τῶν λόγῳ ἀλιμένων κατ' ἕκαστον ἔτος νομίσματα γ'. διελύσατο δὲ οὗτος διχα τοῦ πραιτωρὸς, πεντακοσία τυχὸν νομίσματα παρὰ τοῦ κληρονόμου λαβὼν. οὐκ ἐρρωταῖ μὲν ἢ διαλύσει, ἀνάγκη δὲ τὸν ἀλιμέντιον τὰ φ. ταῦτα νομίσματα λογισάσθαι τῷ κληρονόμῳ εἰς τὴν τῶν ἀλιμένων καταβολήν. ἀνάγκη δὲ πάντως ἐν τῷ ἐξῆς διγέσθαι τὸ θέμα, οὐ ἢ ἀρχῆ, σίκουτ δὲ ἀλιμέντις τρῶν ἐγγυητῶν. τίς δὲ ὁ λογισμὸς, δι' ὃν ὁ μὲν πρωτοτύπος μετὰ τὴν ἐπὶ τῷ ἐγγυητῇ καταδικῆν καλῶς διαλύεται, ὁ δὲ ἐγγυητὴς τὸ ἐρωτήσιον; ἐπειδὴ ὁ ἐγγυητὴς ἐξ αἰτίας καὶ ἐκ προσώπου τοῦ πρωτοτύπου κατέχεται. τῆς οὖν πρωτοτύπου αἰτίας, ἐξ ἧς καὶ καταδικασθῆναι ὁ ἐγγυητὴς, καταλυθείσης ἢ τοῦ διαλύσεως γενομένης ἐπὶ τῷ πρωτοτύπῳ χροῦς, ἐξ οὗ γέγονεν ἔροχος ὁ ἐγγυητὴς καὶ ἐναγθεὶς καταδικασθῆναι, εἰκότως καὶ ἐπὶ τῷ ἐγγυητῇ ἢ καταδικῆν διαλύεται⁸⁾ ἢ γὰρ διάλυσις καὶ δόσον ἢ τοῦ καταβληθῆναι⁹⁾ καταβολή δὲ γενομένη παρὰ τοῦ πρωτοτύπου καὶ τὴν πρωτοτύπου ἀγωγήν, ἐξ ἧς ὁ ἐγγυητὴς καταδικασθῆναι, καταλύουσα πρόδηλον ὅτι καὶ τὸν ἐγγυητὴν ἐλευθεροῦται. αὐτὸς μὲντοι ὁ ἐγγυητὴς ὑπὲρ οἰκείου προσώπου καταδικῆν οὐ δύναται διαλυθῆναι διὰ τὸν καθόλου κανόνα τῶν λέγονται, οἱ οὐδεὶς δύναται διαλυθῆναι μετὰ καταδικῆν, ἐφ' ἣ μὴτε ἐξεκλήσεται, μὴτε ἦδυναι ἐκκαλεσθῆναι, μὴτε ὑπεστί τις αἰτία τῶν ἐρρωμένων ἐν τῷ ἰ. διγ. τοῦ παρόντος τίτ.

Κυρίλλ. Ἐάν μετὰ τὸ καταδικασθῆναι τὸν ἐγγυητὴν γένηται διάλυσις, εἰ μὲν πρὸς τὸν ῥέον, συμβάλλεται καὶ τῷ ἐγγυητῇ¹⁰⁾ εἰ δὲ πρὸς τὸν ἐγγυητὴν, οὐκ ἐρρωταῖ. τὸ δοθέν εἰς τὴν ἰουδικατικὴν καταλογίζεται, ὡς περὶ καὶ ὅτε καὶ περὶ ἀλιμένων διάλυσις γέννηται διχα τοῦ πραιτωρὸς, τὸ δοθέν λογίζεται εἰς τὰ ἀλιμένα καὶ τὸ λέγονται δίδονται. ὁ γὰρ ἀλιμέντιος οὐ δύναται διχα τοῦ πραιτωρὸς διαλυθῆναι.

λεπτόνυει] † Ἀντὶ τοῦ, εἰς αὐτὴν καταλογίζεται ἰουδικατικῶν. τυχὸν δεδοκεν ὁ ἐγγυητὴς φ. νομίσματα, λάβε καὶ ἀπ' ἐμοῦ γ'. [Sch. e. I. 804.]

ἐπὶ διατροφῶν] Τοῦ ἄνω. Τῆς προσηγορίας τῶν ἀλιμένων περιέχεται καὶ κίβρια καὶ ἐσθῆς καὶ οἰκίσεις καὶ τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα καὶ τὰ πρὸς φυλακὴν ἢ φροντίδα τοῦ σώματος ἐπιτήδεια, οὐ μὴν τὰ πρὸς μάθησιν τέχνης, εἰ μὴ καὶ αὐτὸς ἠβουλήσῃ ὁ διαδέμενος, ὡς βιβ. λδ. τίτ. α. διγ. 5. καὶ βιβ. ν. τίτ. 15. διγ. γγ'. μδ'. εἰν δὲ κίβρια ἢ διαίρια ληγατενσω σοι, οὔτε βεστιαρίων, οὔτε οἰκίσεων, οὔτε ὑπόδημα λαμβάνεις, ἀλλὰ καὶ μόνην τροφήν, ὡς βιβ. λδ. τίτ. α. διγ. κβ'.

λογίζεται] Τοῦ αὐτοῦ. Εἰς τὰ παρελθόντα λογίζεται, οὐ μὴν εἰς τὰ μέλλοντα. ἀλλ' εἰ γέγονεν ἐξ αὐτῶν εὐπορώτερος, ἀναδίδομαι, ὡς θέμα προτελευταίου τοῦ παρόντος διγ. ἀνάγκη καὶ βιβ. ιβ'. τίτ. 5. διγ. κγ'.

Τοῦ αὐτοῦ. Ἀνάγκη βιβ. τοῦ κωδ. β. τίτ. δ. διατ. κ'.

L. 8. pr.
§. 1. 2.
D. II. 15.

γ'. Ἰδέμ. ε) Περὶ τῶν γὰρ ἐκ διαθήκης, ἢ κωδικέλλων¹¹⁾, ἢ θανάτου αἰτία δωρεῆς, ἢ χάριν τοῦ πληρωθῆναι¹²⁾ αἰρέσειν καταλειφθέντων ἀλιμένων¹³⁾ ἢ ἢ βεστιαρίων ἢ οἰκίσεως ἢ τῶν ἀπὸ χωρίου ληγατενθεισῶν¹⁴⁾ διατροφῶν χωρὶς τοῦ πραιτωρὸς οὐκ ἔξεστι διακλήσθαι. διαγνώσκει γὰρ, εἰ ὀφείλει γενέσθαι¹⁵⁾ περὶ δὲ τῶν ἐν ζῴῃ δωρηθειῶν¹⁶⁾ διατροφῶν καὶ χωρὶς τοῦ πραιτωρὸς διαλυθῆναι.

d) Deest tale quid in Cod. Coisl. e) Ἰδέμ. Cod. Coisl. Deest apud Fabr. f) Sic Cod. Coisl. Fabr. κωδικέλλον. g) Sic Cod. Coisl. Fabr. χάριν αἰρέσεως πληρωθῆναι. h) Fabr. καταλειφθέντων διατροφῶν. Saltem esse deberet καταλειφθεισῶν. i) Fabr. ληγατενθεισῶν. k) Sic Cod. Coisl. Fabr. δωρηθέντων.

demnatus post condemnationem transegerit, scilicet si neque appellaverit, neque appellationem interponere potuerit: tunc enim, etsi transactio non valet, tamen quae ab eo ex causa transactionis soluta sunt, rem iudicatam adversus ipsum prolatam minuunt. Verbi causa, si, cum condemnatio nulle aureorum esset, transactionis nomine quingentos solverit, quingentorum tantum nomine de cetero adversus eum iudicati actio competit. In tantum enim ea, quae transactionis licet invalidae causa soluta sunt, licet ad transactionem non proficiant, debitum principale minuunt. Quod etiam in transactione obtinet, quae sine Praetoris iussu fieri non potest, qualis est transactio, quae de alimentis fit: si verbi causa alicui alimentorum nomine quotannis quinquaginta aurei relictis sunt, hic autem sine Praetore transegit, quingentis puta aureis ab herede acceptis. Transactio quidem non valet, necesse autem est, ut alimentarius hos quingentos aureos heredi in alimentorum solutionem imputet. Lege omnino in sequenti digesto thema, cuius initium est: sicut de alimentis transegerit. Quid autem causae est, cur reus quidem post fideiussoris condemnationem recte transigat, in fideiussore autem contrarium obtineat? Quia fideiussor ex causa et persona rei tenetur. Principali igitur causa, ex qua fideiussor condemnatus quoque est, dissoluta, id est, transactione de principali debito, cuius nomine fideiussor obligatus et conventus et condemnatus est, facta, merito etiam fideiussoris condemnatio dissolvitur. Nam transactio dationem quoque sive solutionem continet: solutio autem a reo praestita et principale actionem, ex qua fideiussor condemnatus est, dissolvens manifesto fideiussorem quoque liberat. Ipse tamen fideiussor pro sua persona condemnationem dissolvere nequit propter regulam generalem, quae dicit, post condemnationem transigere posse nemoem, si ab ea neque appellaverit, neque potuerit appellare, neque causa quaedam earum subsit, quae dig. II. hui. tit. memorantur.

Cyriilli. Si postea, quam fideiussor condemnatus est, transactio facta sit, si quidem cum reo, prodest etiam fideiussori: si vero cum fideiussore, non valet. Quod datum est, in iudicati actionem imputatur, sicuti et si de alimentis sine Praetore transactio facta fuerit, id quod datum est, in alimenta imputatur, et residuum praestatur. Nam alimentarius sine Praetore transigere non potest.

3) extenuat] Hoc est, in ipsam causam iudicati imputatur. Fortasse fideiussor centum aureos dedit, accipe et a me quinquaginta.

4) de alimentis] Innom. Alimentorum appellatione continentur et cibaria et vestis et habitatio et quae ad vivendum necessaria, et quae ad tutelam et curam corporis utilia sunt, non etiam, quae ad artem discendam, nisi et hoc testator voluerit, ut lib. 34. tit. 1. dig. 6. et lib. 50. tit. 16. dig. 43. 44. Si vero cibaria vel diaria tibi legaverim, neque vestiariarum, neque habitationem, neque calcearium accipis, sed solum cibum, ut lib. 34. tit. 1. dig. 22.

5) imputatur] Eiusdem. In praeterita alimenta imputantur, nec vero in futura: sed si locupletior ex his factus sit, reddit, ut them. penult. huius dig. Lege et lib. 12. tit. 6. dig. 23.

Eiusdem. Lege lib. 2. Cod. tit. 4. const. 20.

VIII. Nam de testamento¹⁾ alimentis²⁾, vel coedicillis, vel mortis causa donatione vel conditionis implendae gratia relictis, vel de vestiario, vel habitatione, vel alimentis a praedio legatis sine Praetore transigere non licet. Cognoscit enim³⁾, num debeat fieri transactio. De alimentis autem inter vivos donatis etiam sine Praetore transigimus.

ἐκ διαθήκης] Ἐπειπερ, φησίν, οἱ ἄνθρωποι τὸ παρὸν ἀγαπῶντες καὶ μετρίον ἐπὶ μεγάλους διαλύονται, διατάξιν ὁ θεὸς αὐτοὺς ἐξερῶντις Μάρκος, ἥς ἀγνωσθείσης ἐν τῇ συγκλήτῳ παρεσκευάσθη τε καὶ παρεκελεύσατο, ἵνα μὴ ἄλλως ἢ περὶ ἀλιμνίων γενομένη διάλυσις ἔρρωται, εἰ μὴ κελύσει καὶ ἀνθεντία τοῦ πρώτου γένηται. τοιγαροῦν ἐπὶ τῇ τῶν ἀλιμνίων διάλυσει παρεμβάλλειν ἑαυτὸν ὁ πρῶτος εἶωθε, καὶ συνανοήτων σκοπεῖν τῶν μερῶν τε καὶ διακρίνειν, εἴπερ ὀφείλει διάλυσις γίνεσθαι, καὶ ὅπως αὐτὴν γίνεσθαι χρή. τοῦ δὲ αὐτοῦ πρώτου ἔσται ἡ διαγνώσις διὰ τῆν δίκην, τούτο ἔστιν, ὀφείλει παρεμβάλλειν ἑαυτὸν καὶ διαγνώσκειν ὁ πρῶτος περὶ τῆς γενομένης διαλύσεως οὐ μόνον, εἰ ἀλιμνίων ἔστι τὸ καταλειφθῆν, ἐφ' ᾧ γίνεται ἡ διάλυσις, ἀλλὰ καὶ ἐν καθήκοντι, ἢ βεβητοῖ, ἢ καὶ ἀπὸ ἀγρῶν ἢ προσόδου ἀγρῶν ἐληγετεύθη τὸ ἀλιμνίων· τούτοις, οὐ μόνον ὁ ἀλιμνιῶνος δίκην τοῦ πρώτου, οὐ δύναιται διαλύεσθαι, ἀλλ' οὐδ' ἐκείνος, ὅταν καθήκον ἢ καὶ λόγῳ βεβητοῦ καθ' ἑκάστον δηλονότι ἐναντιὸν καταλείφθῃ τινὴ ἢ ἀπὸ ἰ) ἀγροῦ καταλείφθῃ τὸ ἀλιμνίων. αὐτὴ δὲ τοῦ θεοῦ Μάρκου διάταξις, ἥτις τὴν δίκην τοῦ πρώτου ἐπὶ τοῖς ἀλιμνίοις γενομένην διάλυσιν ἀνίσχυρον εἶναι φησιν, ἀνάγκη καὶ εἶναι χωρῶν, εἴτε ἐν διαθήκῃ καταλείφθῃ τὸ ἀλιμνίων, εἴτε ἐν κωδικέλλοις διαθήκης ὑποτίσῃ ἢ καὶ ἐξ ἀδιαιθέτου τελευτήσαντος τοῦ καταλειποῦτος ἐν κωδικέλλοις τὸ ἀλιμνίων. τούτο δὲ εἶναι φησιν, καὶ εἰ μόλις καὶσα καταλείφθῃ τὸ ἀλιμνίων ἢ καὶ παρὰ τοῦ μόλις καὶσα τούτο παρ' ἐτέρου τινὸς εἰληφότος, εἰ δὲ καὶ ἐνπληθῆς κωδικέλλοις γράμματα^{m)} καταλείφθῃ τὰ ἀλιμνία (τυχὸν γὰρ τις ἐγράψῃ τινα κληρονομίαν ἢ ληγάτον αὐτῷ καταλειποῦτον ὑπὸ ἀγρῶν τὴν ἐάνθ' ἡμῶν λόγῳ ἀλιμνίων καθ' ἑκάστον μῆνα τοσοῦδε χρόνου, καὶ οὕτω γὰρ χωρῶνⁿ⁾ τῇ διατάξει. περὶ μέρους τῶν ἡμερῶν δοθέντων ἀλιμνίων ἔξεστι διαλύεσθαι καὶ τῆς τοῦ πρώτου ἀνθεντίας ἔκτος. ἐφ' ᾧ δὲ χωρῶν τῇ διατάξει, οὐ διαφερόμενος, εἴτε καθ' ἑκάστον μῆνα, εἴτε καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἢ καθ' ἑκάστον ἔτος καταλείφθῃ τὸ ἀλιμνίων, εἴτε περιτετούτος, εἴτε προσκαιρῶς καταλείφθῃ, τυχὸν ἕως δεκά ἐναντιῶν. εἰ δὲ καὶ τινι φανερῶν χρόσιον κατέλειπε ποσότητα πρὸς τὸ αὐτὸν ἐκ τῶν τοκῶν αὐτῆς ἀποτεφόμενον τὸν χρόνον τῆς αὐτοῦ ζωῆς ἀποκαταστήσαι αὐτὴν τὴν τοῦ χρόσιου ποσότητα μόλις σοῦτε ἔμπροσθεν, τούτοις, ὅτε μέλλει τελευτῆν, ἐτέρον τινὴ, κἂν τὰ μέγιστα τοῦτο οὐ δοκῇ ἐν οὐνοῦλος ἄνω· αὐτῷ καταλείφθῃ (πρὸς ἀπαξ γὰρ ἢ τῶν νομοσμάτων ποσότης καταλείπεται), ὁμοῦ καὶ οὕτω χωρῶν γίνεται τῇ διατάξει ἔτερον ἔστιν, εἰ Τίτιος μὲν ἐληγετεύσα ποσότητα φανερῶν ἢ πράγμα ὄντων ἐπὶ τῷ αὐτῶν ἐκ ταύτης διδόναι τῆς ποσότητος ἢ τοῦ πραγματος ἀλιμνιῶν τινὴ· ἐπιταθῆναι γὰρ οὐδὲν κωλύει τὸν Τίτιον διαλύεσθαι πρὸς τὸν κληρονομῶν καὶ δίκην τοῦ πρώτου. οὕτε γὰρ δὲ ὡν αὐτὸς ὁ Τίτιος λέγει διαλύεσθαι πρὸς τὸν κληρονομῶν, τὸ τοῦ Σεῖου ἀλιμνίων μειοῦται ἢ τὸ οἷον δηποτε ἰσχυρῶς προζοῖμα. τὸ αὐτὸ ἔστιν, εἰ καὶ κατὰ φειδοκῶμισσον αὐτοῦ τοῦ Τίτιον τοῦ ληγατίου καταλείφθῃ Σεῖο τὸ ἀλιμνίων· καὶ οὕτω γὰρ οὐδὲν κωλύει τὸν Τίτιον διαλύεσθαι πρὸς τὸν κληρονομῶν περὶ τοῦ καταλειφθέντος αὐτῷ ληγατίου. ἔστιν, οἱ περὶ φειδοκῶμισσον ἀλιμνιῶν ad hoc ληγατίου, τούτοις, εἰ καὶ κατὰ φειδοκῶμισσον καταλείφθῃ τὰ ἀλιμνία παρ' αὐτοῦ ἐπὶ τούτῳ ληγατίου.

Κυρίλλ. Ταῦτόν δὲ φησιν καὶ ἐπὶ ἀβιτατίου καὶ βεβητοῦ καὶ τῶν ἀπὸ κτημάτων ληγατευθέντων ἀλιμνίων, εἴτε ἐν διαθήκῃ, εἴτε ἐν κωδικέλλοις εἴτε πρὸς διαθήκην εἴτε ἐξ ἀδιαιθέτου γενομένοις, εἴτε κατὰ μόλις καὶσα δωρεῶν, οὐ μὴν τὴν ἴστω βίβος, εἴτε παρὰ τοῦ μόλις καὶσα δωρεῶν λαβόντος καταλειφθέντων, εἴτε χάριν αἰσέσεως πληρωθῆναι καταλειφθεισῶν^{o)} διατροφῶν, εἴτε καθ' ἑκάστον ἢ μῆνα ἢ ἡμέραν καταλείφθῃ, εἴτε διηρηκῶς, εἴτε εἰσὸν ὄντων χρόνου. ταῦτόν ἐστι, κἂν ποσότης τινὴ καταλείφθῃ, ἵνα ἐκ τῶν τοκῶν αὐτῆς πέφυται καὶ μετὰ θάνατον ἀποδοῦ αὐτῇ· εἰ δὲ καταλειφθῇ Τίτιος ποσότης ἢ πράγμα, ἵνα ἐξ αὐτοῦ μοι παρεχθῇ ἀλιμνίων, Τίτιος δύναιται διαλύεσθαι πρὸς τὸν κληρονομῶν· ἐγὼ δὲ οὐ δύναμαι πρὸς τὸν Τίτιον. ταῦτόν ἐστι, κἂν κατὰ φειδοκῶμισσον καταλείφθῃ μοι ἐξ αὐτοῦ ἀλιμνία.

ἀλιμνίων] * Τίνα περιέχονται τῷ ὀνόματι τῆς τροφῆς, ἥτις βιβ. β. tit. β. κεφ. μγ'. θεμ. α. τίνα τῆς ἐσθῆτος, το β. αὐτοῦ θεμα. τίνα τοῦ ἐπ', κεφ. αὐτοῦ σδ'. θεμα β. τίνα τῆς ἐσθῆτος, βιβ. μδ. tit. ιε. κεφ. κβ'. τῷ δὲ ὀνόματι τῆς προσόδου τοῦ ἀγροῦ οὐ περιέχεται ἡ οἰκισίς, ὡς βιβ. μδ'.

1) testamento] Quia, inquit, homines praesenti modico contenti de magnis transigunt, Divus Marcus constitutionem emisit, qua in Senatu recitata id egit et monuit, ne aliter de alimentis transactio rata esset, quam si iussu et auctoritate Praetoris facta esset. Itaque in transactione de alimentis Praetor se interponere solet, et consentientibus partibus considerare et decernere, num fieri debeat transactio et quomodo fieri debeat. Eiusdem Praetoris cognitio est propter transactionem, id est, Praetor sese interponere debet et de facta transactione cognoscere non solum, si alimenta relicta sint, de quibus transactio fit, sed etiam si habitatio vel vestiarium, vel ex agris vel redditibus agri alimenta legata sint: id est, non solum alimentarius sine Praetore transigere non potest, sed ne ille quidem, cui habitatio vel vestium causa quotannis scilicet quaedam relicta sunt, vel cui alimenta ex praedio legata sunt. Haec Divi Marci constitutio, quae transactionem de alimentis sine Praetore factam invalidam esse ait, locum habet, sive testamento alimenta relicta sint, sive codicillis testamentariis, sive etiam ab intestato is, qui codicillis alimenta reliquit, decesserit. Idem obtinere dicimus et si mortis causa alimenta relicta sint vel etiam ab eo, qui ea mortis causa ab alio quodam accepit. Sed et si implendae conditionis gratia relicta sint alimenta (fortasse enim quis aliquid heredem scripsit vel legatum ei reliquit sub ea conditione, si illi alimentorum nomine singulis mensibus tot aureos dederit), sic quoque constitutioni locus est. De alimentis tamen inter vivos datis transigere etiam citra Praetoris auctoritatem licet. Ubi autem locus est constitutioni, non discernimus sive in singulis mensibus, sive in singulis dies, sive quotannis relicta sint alimenta, sive perpetuo, sive ad certum tempus relicta sint, verbi causa in decem annos. Sed et si quis alicui certam pecuniae summam reliquerit, ut ex usuris eius per vitae tempus se alat, eamque pecuniae summam mortis suae tempore alii cuidam restituat, licet hoc in singulos annos ei relictum esse non videatur (semel enim pecuniae summa relicta est), tamen sic quoque locus est constitutioni. Aliud est, si Titio certam pecuniam vel rem certam legaverim, ut ex ea re vel pecunia alimenta alicui praestaret: nihil enim hoc casu prohibet Titium, quominus cum herede et sine Praetore transigat. Neque enim per ea, quae Titius cum herede se dicit transigisse, alimenta Seii minuuntur vel quolibet praedictum patiantur. Idem est, et si per fideicommissum a Titio legato Seio alimenta relicta sint: nam tunc quoque nihil Titium prohibebit, quominus cum herede de legato sibi relicto transigat. In textu est, si per fideicommissum alimentum ad hoc legato, id est, si per fideicommissum alimenta ab eo ad hoc legato relicta sint.

Cyrilli. Idem dicimus et in habitatione et in vestiaro et alimentis a praedio legatis, sive testamento, sive codicillis testamentariis vel ab intestato factis, sive mortis causa, nec vero inter vivos donatis, sive ab eo, qui mortis causa donationem accepit, sive conditionis implendae gratia relicta sint, sive in singulos menses vel dies relicta sint, sive perpetuo, sive in certum tempus. Idem est, et si pecuniae summa alicui relicta sit, ut ex usuris eius se aleret et post mortem eam restitueret. Si vero Titio pecunia aut res relicta sit, ut ex illa mihi alimenta praestaret, Titius transigere cum herede potest: ego vero cum Titio non possum. Idem est, et si per fideicommissum mihi ab eo alimenta fuerint relicta.

2) alimentis] Quae victus nomine contineantur, quaere lib. 2 tit. 2. cap. 43. them. 1. quae vestis nomine, them. eius 2. quae vivendi verbo, cap. eius 234. them. 2. quae vestis nomine, lib. 44. tit. 15. cap. 22. Nomine autem reditus agri non continetur habitatio, ut lib. 44.

1) οὐδὲ Cod. Coisl. Sed id plane non quadrat. Lege ἢ ἀπό. m) Cod. Coisl. στρατεία, quod manifesto depravatam e γράμματα. n) χωρὶς Cod. Coisl. Sed alia manu correctum est χωρῶν. o) Cod. Coisl. καταλειφθέντων.

τιτ. ε'. κεφ. λη'. τίνα τοῦ ἀνάγαγε τῷ ᾄματι περιέχεται, ζῆται τὸ τελευτ. κεφ. τοῦ ιδ'. τιτ. τοῦ μδ'. βιβ. ὅτε δὲ ἄποσοι διατροφαὶ καταλιμπάνονται, ζῆται βιβ. μδ'. τιτ. ιδ'. κεφ. κβ'. περὶ δὲ θυγατρὸς ὀριζομένης λαμβάνειν διατροφὴν ἀνδρὸς ἀγαθοῦ δοκιμασίᾳ ὀριζομένην, ζῆται τοῦ αὐτοῦ τιτ. κεφ. ι'. θεμ. γ'. περὶ δὲ ἐπιρίον ληγαίου ζῆται τιτ. δ'. κεφ. ιδ'. ζῆται καὶ περὶ κωδικέλλων πρὸς τοὺς ἐξ ἀδιαθέτου γινόμενων βιβ. λς'. κεφ. γ'. θεμ. α'. καὶ κεφ. ις'. περὶ δὲ τῶν εἰς διαθήκην ἀφορώτων κωδικέλλων ζῆται τὸ β'. θεμ. τοῦ γ'. κεφ. αὐτοῦ καὶ κεφ. ε'. αὐτοῦ καὶ η'.

διαγινώσκει γάρ] † Ἐπειδὴ γὰρ εὐχερῶς διαλύονται πρὸς τοὺς κληρονόμους οἱ τὰς διατροφὰς χορηγοῦντες κληρονόμοι, ἀρκουμένοι τοῖς πρὸς τὸ παρὸν δεδομένοις αὐτοῖς λόγοις διαλύσεως χορηγοῦσι, καὶ μετὰ τοῦτο ἐπένοτο· διὰ τοῦτο ὁ Μάρκος ἐνομοθέτησε, μὴ χωρὶς τοῦ πραιτωρὸς διαλύεσθαι, τοῦ καὶ τὰς αἰτίας ζῆτεῖν δυνάμενον τῆς διαλύσεως. [Sch. f. I. 805.]

L. 8. §. 3. Χώρα δὲ τῷ νόμῳ, εἴτε ἡμερησίου^{p)} εἰσιν, ἢ D. II. 15. μηνιαία εἰσιν^{q)}, ἢ καὶ μὴ διηρηκῶς, ἀλλ' ἐπὶ τινὰ ῥητὸν χρόνον.

χώρα τῷ νόμῳ] * Ἐφ' ὧν χώρα γίνεται τῇ διατάξει, οὐ διαφέρομεν, εἴτε καθ' ἑκάστον μῆνα εἴτε καθ' ἑκάστην ἡμέραν, εἴτε καθ' ἑκάστον ἔτος καταλείφθῃ, ἢ τυχὸν εἰς δέκα ἐνιαυτούς. εἰ δὲ τινι φανερῶν χρυσίου κατέλειψε ποσότητα πρὸς τὸ αὐτὸν ἐκ τῶν τόκων αὐτῆς ἀποτρέφουσα τὸν χρόνον τῆς αὐτοῦ ζωῆς, ἀποκαταστήσει δὲ αὐτὸν τὴν τοῦ χρυσίου ποσότητα μόρτις σοῦαι τέμπορε, τουτέστιν, ὅτε μέλλει τελευτᾶν, ἐτέρῳ τινί, κἂν τὰ μάλιστα τοῦτο οὐ δοκεῖ ἢ σὺν γούλος ἄλλος μόνῳ καταλείφθαι (πρὸς ἀπαξ γὰρ ἢ τῶν νομισμάτων ποσότης καταλείπεται), ὁμοῦ καὶ οὕτω χώρα γίνεται τῇ διατάξει.

Κυρῶν. Εἴτε καθ' ἑκάστον μῆνα, εἴτε καθ' ἑκάστην ἡμέραν καταλείφθῃ, εἴτε διηρηκῶς, εἴτε εἰς ἄλλο χρόνον. ταῦτόν ἐστιν, κἂν ποσότης τινὶ καταλείφθῃ, ἢ ἐκ τῶν τόκων αὐτῆς τρέφεται καὶ μετὰ θάνατον ἐπιδῶ αὐτῇ.

L. 8. §. 4. Καὶ^{r)} ἐνθα καταλείφθῃ τινὶ ποσόν, ἐφ' ᾧ τρέφεται αὐτὸν ἐκ τῶν τόκων καὶ τὸ ποσόν ἀποδοῦναι τελευτῶντα, χώρα τῇ νομοθεσίᾳ^{s)}.

L. 8. §. 5. Εἰ^{t)} δὲ γε καταλείφθῃ^{u)} μοι ἢ ποσόν ἢ πρᾶγμα D. eod. ἐπὶ τῷ ἐξ αὐτοῦ χορηγεῖν σοι διατροφὰς, δύναμαι μετὰ^{v)} κληρονόμου διαλύεσθαι· οὕτε γὰρ διὰ τοῦτο μειοῦνται αἱ διατροφαί σου.

δύναμαι διαλύεσθαι] * Ἐτερόν ἐστιν, εἰ Τίτιον μὲν ἐληγάμενα ποσότητα φανερῶν ἢ πρᾶγμα ἤτην, ἐπὶ τῷ αὐτῶν ἐκ ταύτης διδοῦναι τῆς ποσότητος ἢ τοῦ πρᾶγματος ἀλλήματα Σείῳ τινί· ἔξεστιν γὰρ Τίτιον, ἐπὶ αὐτῆς διαλύεσθαι, καὶ ὁμοῦ ἐκ τούτου ὁ Σείῳ οὐδὲ τὸ οἰονδήποτε ὑφίσταται πρᾶγμα. τὸ αὐτὸν ἐστίν, εἰ καὶ κατὰ φειδομυσίαν ἀπὸ Τίτιον τοῦ ληγαίου Σείῳ καταλείφθῃ τὸ ἀλλήμενον. καὶ οὕτω γὰρ οὐδὲν κωλύει τὸν Τίτιον διαλύεσθαι πρὸς τὸν κληρονόμον. ἐγὼ δὲ οὐ δύναμαι πρὸς τὸν Τίτιον. ταῦτόν ἐστι, κἂν κατὰ φειδομυσίαν καταλείφθῃ μοι ἐξ αὐτοῦ ἀλλήμενον.

Τοῦ ἄνω. Εἰ δὲ ἀπλῶς ληγατεῦθῃ ποσὸν ἐτήσιον, ἐν ἀρχῇ τοῦ ἐνιαυτοῦ κεχρηώσθηται, ὅθεν εἰς μὴ ζῆτον ὅλον τοῦ ἐνιαυτοῦ ὁ ληγατίριος, ὅλου τοῦ ἐνιαυτοῦ κεχρηώσθηται.

διὰ τοῦτο] Τοῦ ἄνω. Ἀνάγκη τὸ παρακατὸν ἐν τούτῳ τῷ διγέσθῳ περὶ ὑποθεθέντος ἀγροῦ ἐπὶ ἀλλήμοις, καὶ βιβ. λ'. διγ. ριθ'. καὶ βιβ. λγ'. τιτ. α'. διγ. κδ'. καὶ τιτ. β'. διγ. λη'.

L. 8. §. 6. 7. Ἐκείνη^{w)} ἢ διάλυσις ἀκροῦται, ἢν τις ποιῆται D. eod. διὰ τὸ λαβεῖν πρὸς τὸ παρὸν χρήματα καὶ δοπανῆσαι· ἐπειτοῦγε καὶ χωρὶς τοῦ πραιτωρὸς διαλύεται τις καλῶς, ἐφ' ᾧ τὰ ἐτήσια λαβεῖν μηνιαία, καὶ τὰ μηνιαία ἡμερησίου· καὶ ἂ διευπλώθῃ^{x)} λαβεῖν πληρουμένου τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἵνα λαμβάνῃ ἀρχομένου· ἐπὶ τούτων γὰρ

tit. 5. cap. 38. Quid verbo educare contineatur, quaere cap. ult. tit. 14. lib. 44. Quando autem alimenta infinita relinquuntur, quaere lib. 44. tit. 14. cap. 22. De filia, cui alimenta assignata sunt boni viri arbitratu definienda, quaere eiusdem tit. cap. 10. them. 3. De legato annuo quaere tit. 4. cap. 14. Quaere quoque de codicillis ad successores ab intestato directis lib. 26. cap. 3. them. 1. et cap. 16. De codicillis autem ad testamentum spectantibus quaere them. 2. cap. 3. eius et cap. 5. eius et 8.

3) cognoscit enim] Nam quia facile cum heredibus transigunt legatarii, quibus alimenta debentur, pecunia praesenti tempore ex causa transactionis soluta contenti, et postea inopia laborabant: ideo Marcus vetuit, ne sine Praetore transigeretur, qui et causas transactionis inquirere possit.

Locus autem legi est⁴⁾, sive in singulos dies vel menses relicta sint, vel etiam non perpetuo, sed usque ad certum quoddam tempus.

4) locus legi est] Ubi locus est constitutioni, non discernimus, sive in singulos menses, sive in singulos dies, sive quotannis, sive fortasse in decem annos relicta sint. Sed si alicui certa pecuniae summa relicta fuerit, ut ex usuris eius per vitae tempus se alat, eamque mortis suae tempore alii cuidam restituat, licet hoc in singulos annos relictum esse non videatur (semel enim pecuniae summa relicta est), tamen sic quoque locus est constitutioni.

Cyrilli. Sive in singulos menses, sive in singulos dies relicta sint alimenta, sive perpetuo, sive in certum tempus. Idem est, et si pecunia alicui relicta sit, ut ex usuris eius se alat et post mortem eam restituat.

Et si quantitas alicui fuerit legata, ut ex usuris eius se alat, et post mortem quantitatem restituat, locus est constitutioni.

Sed et si certa quantitas vel res mihi relicta sit, ut inde tibi alimenta praestentur, cum herede transigere possum⁵⁾: neque enim propterea⁶⁾ alimenta tua minuuntur.

5) transigere possum] Aliud est, si Titio certam pecuniam vel certam rem legaverim, ut ex ea pecunia vel re alimenta Scio cuidam praestaret: licet enim Titio de ea transigere, et tamen ex eo Scio nullum patitur praeiudicium. Idem est, et si per fideicommissum a Titio legatario Scio alimenta relicta sint. Nam sic quoque nihil Titium prohibet, quominus cum herede transigat: ego vero cum Titio transigere non possum. Idem est, et si per fideicommissum mihi ex eo alimenta relicta sint.

Innom. Si simpliciter quantitas annua legata sit, initio anni debetur: itaque si per totum annum legatarius non vixerit, totius anni quantitas debetur.

6) propterea] Innom. Lege, quod infra hoc digesto sequitur de agro alimentorum nomine obligato et lib. 30. dig. 119. et lib. 33. tit. 1. dig. 21. et tit. 2. dig. 38.

Ea transactio irrita est⁷⁾, quam quis ideo facit, ut praesentem pecuniam accipiat et consumat. Verum et citra Praetoris auctoritatem recte quis transigit, ut alimenta quotannis praestanda singulis mensibus accipiat, et alimenta menstrua per singulos dies: et ut ea, quae impleto anno praestari ei dispositum erat,

p) Ita Cod. Coisl. uti et post μηνιαία Fabr. neutrum habet, ἡμερησίου q) Fabr. ἢ ἐτήσια addit. Cod. Coisl. ἢ ἐτήσια orsus omittit. r) Cod. Coisl. ad marg. add. θεμ. β. s) χώρα τῇ νομοθεσίᾳ habet Cod. Coisl. Desunt apud Fabr. Cod. Coisl. ad marg. θεμ. γ. u) Sic Cod. Coisl. Fabr. λειφθῆ. v) Fabr. add. τοῦ, quod deest in Cod. Coisl. w) Cod. Coisl. ad marg. θεμ. δ. x) Sic Cod. Coisl. Fabr. διευπλώθει.

ὠφελείται· καὶ ἀδιάφορον, εἰ εὐγενέσιν ἢ ἀπελευθέροις καταλειφθῆ, ἢ πλουσίοις ἢ πένησιν.

ἐκείνη ἢ διάλυσις ἀκυροῦται] Ἐκείνη δὲ τὴν διάλυσιν ἢ ὁρατῶν ἀποδοκιμαῖ, ἢ τις διὰ τοῦτο γίνεται, ἵνα τις ἐν παρούσῃ ἀσθενῶν τὰ τοῦ ἀλιμένου χρήματα διαπαιῶ, τοῦτέστιν, ἵνα ὑπὲρ παντὸς τοῦ μέλλοντος χρόνου τὸδε τι λάβῃ καὶ διαλύσῃται. ἢ γὰρ τοιαύτη διάλυσις οὐκ ἐρωτᾶται διὰ τῆς ἀσθενείας γνωσμένη τοῦ πραιτωρός, ἐπειδὴ περὶ τῶν ἀλιμένων τῶν παντὸς τοῦ μέλλοντος χρόνου διαλύσεται. τί οὖν ὅτι διαλύσεται διὰ τῆς ἀσθενείας τοῦ πραιτωρός οὕτως, ἵνα τὸ καθ' ἕναστον ἔτος καταλειφθῆν αὐτῷ ἀλιμένον καθ' ἕναστον μῆνα λαμβάνῃ, ἢ τὸ καθ' ἕναστον μῆνα καταλειφθῆν καθ' ἕναστον ἡμέραν λαμβάνῃ; τί δὲ ὅτι συναφώρησαν, ὅπερ πληρουμένου τοῦ ἔναυτοῦ, τοῦτο ἀρχομένου λαμβάνειν τοῦ ἔτους, ἀρα ἐρωτᾶται ἢ τοιαύτη διάλυσις; καὶ φησὶν ὁ Οὐλιπιανός, ἐρωσῶσθαι αὐτῆν, ἐπειδὴ βελτίονα ὃ τὴν οἰκίαν αἰφάνως ποιεῖ διὰ τῆς τοιαύτης διαλύσεως ὁ ἀλιμεντάριος. καὶ εἰκότως ἐρωτᾶται τὰ οὕτω συνδεδογμένα. ἢ γὰρ διατάξις ἕνα καὶ μόνον ἔχει σκοπόν, μὴ ἀφανίσασθαι τὸ ἀλιμένον. οὐ διαφέρομεν δὲ, πότερον εὐγενεῖς εἰσὶν οἱ ἀλιμεντάριοι ἢ ἀπελευθέροι, πλούσιοι ἢ πένητες. βούλεται τοιγαροῦν ἢ ὁρατῶν παρὰ τῷ πραιτωρὶ περὶ τοῦτον ζητεῖσθαι, τοῦτέστιν διαγινώσκειν τὸν πραιτωρᾶ, καὶ διαγινώσκοντα περὶ τῆς ἐπὶ ἀλιμέντοις γινομένης διαλύσεως τὰ ταῦτα σκοπεῖν· πρῶτον μὲν τὰς αἰτίας τῆς διαλύσεως, δευτέρον, ἐπὶ πόσῃ ποσότητι διαλύεται, τρίτον τῶν διαλυσαμένων τὰ πρόσωπα. περὶ μὲν οὖν τῆς αἰτίας προσήκει σκοπεῖν, τίς αἰτία, δι' ἣν ὁ ἀλιμεντάριος βούλεται διαλύσασθαι· διὰ γὰρ αἰτίας οὐδενὸς ὁ πραιτωρὶ διαλυόμενον τὸ παράπαν ἀκούεται. εὐλογοὶ δὲ αἰτία ἠγεδὸν αὐτῷ εἰσῆλθαι εἰς δικαιολογίαν προσφέρεσθαι, ὅτι τυχὸν ἀλλαχού μὲν ὁ κληρονόμος ἔχει τὸ δοικικίον, ἀλλαχού δὲ ὁ ἀλιμεντάριος, ἢ ὅτι προσηρῆται τις αὐτῶν, ἀλλαχού μεταστῆσαι τὸ δοικικίον, ἢ ὅτι ἄλλη τις εὐλογος αἰτία κατεπέριε πρὸς τὸ πῦρον καὶ κατὰ τὸ ἀναγκαῖον δευτέρον χρημάτων, ἢ ὅτι ἀπὸ πολλῶν κληρονόμων τυχὸν καὶ ληγαταρίων κατελείφθη τὸ ἀλιμένον καὶ δυσχερές ἐστὶν αὐτῷ, ἴσως δὲ καὶ ἐπιζήμιον, τὸν καθ' ἕναστον αὐτῶν ἐλαχίστην μεθόδευεν ποσότητι, ἢ καὶ ἄλλη τις ὑπερτιν αἰτία. πολλοὶ δὲ εἰσῆλθαι ἐπιπέριε, αἰτῆς πιθανὰ δοκοῦσιν εἶναι τῷ πραιτωρὶ, καὶ συμβουλευουσιν ἢ τοῦ πείθουσιν αὐτὸν, ἐπιτρέψαι τὴν διάλυσιν. ταῦτα μὲν οὖν περὶ τῆς αἰτίας. καὶ τὸ μέτρον δὲ τῶν χρημάτων, ἐφ' οἷς ὁ ἀλιμεντάριος διαλύεται, σκοπεῖσθαι ὀφείλει ὑπὸ τοῦ πραιτωρός, τοῦτέστιν ἢ ποσότης, ἐφ' ἣ ποιεῖται τὴν διάλυσιν ὁ ἀλιμεντάριος. καὶ ἐκ τῆς ποσότητος γὰρ ἢ τῆς διαλύσεως δοκιμασθήσεται πίστις. δοκιμαῖται δὲ ἢ ποσότης πρὸς τὴν ἡμῶν τοῦ διαλυμένου καὶ πρὸς τὴν ὑγιάν αὐτοῦ. ἐπειδὴ γὰρ τῇ τελευτῇ τοῦ ἀλιμενταρίου σβέννυσθαι πέφυκε τὸ ἀλιμένον, οὐ δικαίον ἐστὶν, ἐπὶ τῇ αὐτῇ ποσότητι τὸν παῖδα καὶ τὸν νέον καὶ τὸν ἡδὴ γενησάμενον, ἢ τὸν ὑγιῆ καὶ τὸν νόσῳ κατεχομένον καὶ ἴσως μικρὸν ὑστερον μέλλοντι τελευτῆν διαλύσασθαι. ταῦτα μὲν οὖν καὶ περὶ ποσότητος, ἐφ' ἣ γίνεται ἢ διάλυσις. καὶ ἢ τῶν προσώπων δὲ διάθεσις ἢ τοῦ ποιοῦτος ὀφείλει σκοπεῖσθαι, ποῖον βίον καὶ ποίας εἰσὶν διαγωγῆς οἱ ἀλιμεντάριοι, πότερον χρηστοῦ τυγχάνουσιν βίου καὶ δυναταὶ καὶ δίχρη τοῦ καταλειφθέντος αὐτοῖς ἀλιμένου τρέφειν ἑαυτούς, ἢ τοῦναντίον καταδεστέρον βίου εἰσὶ, τοῦτέστι χείρονος, ὥστε καὶ αὐτῶν ἠρησῶσθαι τῶν ἀλιμένων. ἀλλὰ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ προσώπου τῶν ἀλιμενταρίων. ἐπὶ δὲ τοῦ προσώπου τῶν κληρονόμων ἢ τῶν ληγαταρίων ἢ ἁπλῶς, ἐξ ἧν κατελείφθη τὸ ἀλιμένον, ταῦτα χρὴ σκοπεῖν τὸν πραιτωρᾶ, ἐν ποίαις εἰσὶν οὗτοι περιουσίας, ποῖον σκοποῦ ἢ ποίας ὑπολήψεως. τούτων γὰρ ἐξεταζομένων δειχθήσεται, μὴ τις περιγραμμὰ βούλεται τὸν ἀλιμεντάριον, πρὸς ὃν τίθεται τὴν διάλυσιν. σημειώσθαι δὲ ἐν ἧτι, ὅτι τῇ τελευτῇ τοῦ ἀλιμενταρίου σβέννυσθαι τὸ ἀλιμένον.

Κυρίλλου. Ἐάν τις διαλύσῃται, ἵνα πακτεύσῃ, τὸ καθ' ἕναστον ἔτος κατὰ μῆνα λαμβάνειν, καὶ τὸ κατὰ μῆνα καθ' ἡμέραν, καὶ τὸ ἐν τέλει τοῦ ἔτους δίδόμενον ἐν ἀρχῇ τοῦ ἔτους λαμβάνειν, ἐρωτᾶται ἢ διάλυσις καὶ ἄνευ τοῦ πραιτωρός; βελτίονα γὰρ ποιεῖ τὴν αὐτοῦ αἰφάνως. ἀδιάφορον, ἀπελευθέρους ἢ εὐγενεῖς, πλούσιους ἢ πένητας ἐστὶν ὁ ἀλιμεντάριος ὁ πραιτωρὶ σκοπεῖται τὰς αἰτίας, τὸν τρόπον, τὰ πρόσωπα τῶν διαλυομένων. αἰτία ἐστὶν τὸ ἀλλαχού οἰκεῖν τὸν ἀλιμεντάριον, ἢ μέλλειν ἕνα μετακίεθαι, ἢ χρεῖαν εἶναι πρὸς τὸ πῦρον χρημάτων, ἢ παρὰ

ineunte anno consequatur⁸⁾: in his enim meliorem conditionem suam facit. Et nihil interest⁹⁾, utrum ingenuis an libertinis alimenta relicta sint, utrum locupletibus an pauperibus.

7) ea transactio irrita est] Eam autem transactionem oratio reprobatur, quae ideo fit, ut quis praesenti tempore infirmus pecuniam alimentis assignatam consumat, id est, ut pro toto futuro tempore certam summam accipiat et sic transigat. Eiusmodi enim transactio non valet citra Praetoris auctoritatem facta, quia de alimentis totius futuri temporis transactum est. Quid igitur, si sine Praetoris auctoritate sic transegerit, ut alimenta in singulos annos relicta per singulos menses accipiat, aut in singulos menses relicta per singulos dies consequatur? Quid si pacti sunt, ut quod impleto anno praestandum erat, ineunte anno praestetur? num valet eiusmodi transactio? Et ait Ulpianus, valere eam, quia meliorem conditionem suam tali transactione alimentarius facit. Et merito valent, quae ita conveniunt. Constitutio enim id unice agit, ne alimenta perdantur. Non autem discernimus, utrum alimentarii ingenui sint an libertini, locupletes an pauperes. Vult igitur oratio apud Praetorem de his quaeri, id est, ut Praetor cognoscat, et de transactione super alimentis facta haec tria consideret: primum causas transactionis, deinde summam, in quam transigunt, tum personas transigentium. Quod ad causam attinet, spectandum est, quatenam sit causa, ob quam alimentarius transigere velit: Praetor enim sine causa transigentem audit prorsus neminem. Iustae autem causae plerumque hae ad probandam transactionem proferri solent, verbi causa, quod alibi heres habeat domicilium, alibi legatarius, vel quod aliquis eorum domicilium alio transferre sibi proposuerit, vel quod alia quaedam iusta causa necessario sumtus exigens praesenti tempore urgeat, vel quod a multis heredibus et legatariis alimenta relicta sint, et difficile sit, fortasse etiam damnosum, singulos minimae summae causa convenire, vel etiam alia quaedam iusta causa subest. Multae autem incidere solent, quae probabiles esse Praetori videntur, eique persuadent, ut transactionem permittat. Haec igitur de causa. Modus quoque pecuniae, in quam alimentarius transigit, a Praetore spectandus est, id est, quantitas, in quam alimentarius transactionem init. Nam etiam ex modo fides transactionis aestimabitur. Modus autem aestimatur pro aetate eius, qui transigit, et valetudine eius. Nam quia morte alimentarii finiuntur alimenta, aequum non est, ut eodem modo puer et adolescens et iam aetate proventus, vel sanus et aegrotus et paulo postea fortasse moriturus transigant. Haec igitur de modo, quo fit transactio. Sed et personarum conditio sive qualitas consideranda est, cuius vitae et cuius vivendi rationis sint alimentarii, utrum frugis vitae sint et adeo sine relictis sibi alimentis sese alere possint, an contra humilioris vitae sint, id est, inferioris, ita ut ab ipsis alimentis pendeant. Verum haec de persona alimentarii. In persona autem heredum vel legatariorum vel simpliciter eorum, a quibus alimenta relicta sunt, haec Praetorem spectare oportet, in quibus sint facultatibus, cuius propositi vel cuius opinionis. His enim investigatis probabitur, num quis circumvenire velit alimentarium, quocum transigit. Nota in textu, morte alimentarii finiiri alimenta.

Cyrilli. Si quis ita transegit, ut pactus sit, ut, quod quotannis relictum erat, per singulos menses accipiat, et quod in singulos menses, per singulos dies, et ut, quod finito anno datum est, initio anni consequatur, transactio et sine Praetore valet. Meliorem enim suam conditionem facit. Nihil interest, utrum ingenuis an libertus, locuples an pauper sit alimentarius. Praetor cognoscit de causis, de modo, de personis transigentium. Causa est, si alimentarius alibi domicilium ha-

8) κερτίονα Cod. Coisl. Mallem κρείττονα vel βελτίονα.

πολλῶν καταλειφθῆναι τὸ ἄλλοτερον καὶ διασχεδῆ εἶναι, κατὰ μικρὸν αὐτὸ ἕλκεται. εἰδὲ δὲ καὶ ἄλλαι πολλαὶ αἰτίαι. τρόπος ἐστὶν ἢ ποσότης, ἣτις διατιμάται πρὸς τὴν ἡλικίαν καὶ ὄργανον τοῦ διαλυομένου· τὸ γὰρ ἄλλοτερον θανάτῳ τοῦ ἄλλοτερον ἀσθενῆται. τὰ δὲ πρόσωπα σκοπεῖται, ἐπὶ μὲν τοῦ ἄλλοτερον, εἰ χρηστοῦ βίου ἐστὶ καὶ δύναται καὶ ἄνευ τῶν ἄλλοτερον τρέφεσθαι ἢ τούτων· ἐπὶ δὲ τοῦ κληρονομοῦ, εἰ εὐπορὸς ἐστὶ, ποίου οὐλοῦ καὶ ὑπολήψεως· ἐκ τούτων γὰρ δέκνεται, εἰ περιγράφειν θέλει τὸν ἄλλοτερον.

Ἐνα λαμβάνη ἀρχομένο] * Τοῦ Ἄνων. γ). Ἐὶ δὲ ἀπλῶς ληγατευθῆ ποσὸν ἐτησίον, ἐν ἀρχῇ τοῦ ἐνιαυτοῦ κερχεύονται, ὡς βιβ. λς. τι. β. διγ. ι. καὶ βιβ. μδ. τι. κ. α) ὅθεν ἐὰν μὴ ζῆση ὅλον τὸν ἐνιαυτὸν ὁ ληγατέριος, ὅλον τοῦ ἐνιαυτοῦ κερχεύονται, ὡς διγ. ε. τοῦ λγ. βιβ. τι. α. ἦτοι βιβ. ... τι. ... τ) κἂν ἐν ἀρχῇ τοῦ ἐνιαυτοῦ τελευτήσῃ, ὡς διγ. η. τοῦ αὐτοῦ τι. γ).

καὶ ἀδιόφορον] Κυρίλλ. Ἐξέλε τὸ περὶ σαλαγίου τιμῆ ἀνθρώπου καταλειφθέντος ἐν τούτῳ τῷ διγ.

* Σημείωσαι τὸν νομοθέτην καθόλου τὸν νόμον ἐκφέρειν. ἐνταῦθα διαπραττόμενος φησὶν, ὅτι χωρὶς τοῦ προαίτιου ἐπὶ διατροφῶν καταλειφθέντων οὐ γίνεται¹⁾, ἵνα μὴ τι πρὸς περιγραφήν τῶν ἀσθενῶν γένηται. περιλαμβάνει καὶ εὐγενεῖς καὶ πρῶτους, οὓς εἰκόσ, μὴ περιγράφεσθαι. καθόλου ἐκφέρει τὸ νόμιμον, ὡς εἰρηται.

* Ὅπερ ἐστὶν ἐναντίον εἰς τὸ κεφ. τὸ λέγον, εἴτε εὐγενεῖς, εἴτε πλουσίους καταλειφθῆ, οὐ δυνατόν διαλύεσθαι. τούτο οὖν εἰπέ συμβιβάζων ἀμφότερα τὰ κεφάλαια, ὅτι ἐκείνο μὴ διαλαμβάνει περὶ διατροφῶν ἀναγκαῖως καταλιμπανομένων τῶν, ὅποιοι ἂν ᾖσιν, οἷς κατελείφθησαν, τούτο δὲ περὶ τῶν χωρὶς μνημῆς καταλιμπανομένων, περὶ ὧν, φησὶ, καὶ χωρὶς τοῦ προαίτιου διαλύσις γίνεται.

L. 8. §. 8. 9. Ζητεῖται⁹⁾ παρὰ τῷ προαίτιο περὶ τῆς αἰτίας τῆς
D. II. 15. διαλύσεως, καὶ τοῦ ποσοῦ, καὶ τῶν προσώπων¹⁾ τῶν
διαλυομένων. αἰτία δὲ ἐστὶν, ὡς ὅτε τὴν οἰκίαν διά-
φορον ἔχουσιν ὁ κληρονόμος καὶ ὁ ληγατέριος, ἢ μέλλει
μετοικεῖν ὁ εἷς· ἢ πρὸς τὸ παρὸν ἀναγκαῖως χορήξει
χρημάτων, ἢ ἀπὸ πολλῶν κατελείφθησαν καὶ δυσχερὲς
ἐστὶν, κατὰ β) μέρος ἐνάγειν αὐτοῖς· ἢ ἕτερα τις εὐλο-
γος αἰτία φανῆ τῷ προαίτιο τὴν διάλυσιν ἐπιτρέ-
πουσα^{h)}.

L. 8. §. 10. Τὸ δὲ διδόμενον ὑπὲρ διαλύσεως ποσὸν δοκιμά-
D. eod. ζεται ἀπὸ τῆς ἡλικίας καὶ τῆς ἰγείας τοῦ λαμβάνοντος·
αἱ γὰρ διατροφῆ τῷ θανάτῳ ἀσθενῆται.

μετοικεῖν] † Διὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα· οὐκ ἐφίλει
ἐξεῖναι τῷ ἐνάγοντι, ὅπερ τῷ ἐναγομένῳ οὐκ ἐπιτρέπεται.
τοῦ γὰρ διαθεμένου καταλιπτοῦ τῷ πᾶσι διατροφῆς, εἰ
πολλὰς οὕτως ἀναγκαῖως ἔχει τὴν μετοικίαν· τυχόν γὰρ ἐν
Ἰταλίᾳ τὴν κατοικίαν ἔχει καὶ μέλλει ἐκεῖσε ἀπαρτεῖν, ἢ εἰς
μέταλλα κατεδικασθῆ· οὐ κωλύεται παρὰ τοῦ κληρονομοῦ λα-
βεῖν τὰς ἀνηκούσας αὐτῷ διατροφῆς, λέγοντος αὐτῷ, ὅτι ἔσο οὐ
ἐνταῦθα, καὶ λάβε τὰς διατροφῆς. [Sch. g. I. 805.]

ποσό] Τοῦ αὐτοῦ¹⁾. Τὸ ποσὸν ὅπως συλλογίζεται, κέται
βιβ. λς. τι. β. διγ. ξς.

δοκιμάζεται] Ζητεῖ βιβ. μδ. τι. α. κεφ. ξς. λέγει
γὰρ ἐν συνόψει, τὰ ἄλλοτερον οὕτω διατιμάται^{h)}, ἀπὸ πρώτης
ἡλικίας ἕως γ. ἐταῖν εἰς λ. ἔτη, ἀπὸ γ. 1) ἕως κ. εἰς κη.
ἀπὸ λ. ἕως λς. εἰς κβ. ἀπὸ λς. ἕως μ. εἰς ν. καὶ τὰ λοιπὰ
ἐν τῷ κεφαλαίῳ ἐν τῷ προσηθέντι· ἐπὶ δὲ πόλεως αὐτὸ εἰς γ.
κἂν ἀπλῶς καταλειφθῆ, κἂν εἰς θέας.

ἀπὸ τῆς ἡλικίας] † Οὐ γὰρ δίκαιόν ἐστιν, ἐπὶ τῇ αὐτῇ

z) Hoc scholium Anonymi bis legitur in Cod. Coisl., prima vice prima manu, altera vice secunda manu scriptam, semel tantum exhibui. a) καὶ βιβ. μδ. τι. κ. in scholio prima manu scripto deest. b) ἦτοι βιβ. ... τι. ... in scholio prima manu scripto desunt. c) Schol. prima manu scriptum τοῦ τι. .... d) scilicet διάλυσις. e) Cod. Coisl. ad marg. φερ. ε. f) Sic Cod. Coisl. Fabr. τοῦ προσώπου. g) Sic Cod. Coisl. Fabr. ἐν. h) Sic Cod. Coisl. Fabr. ἐπιτρέφει. z) i. e. Cyrilli. Hoc enim scholium in Cod. Coisl. statim post scholium Cyrilli, quod incipit verbis ἔξελε τὸ περὶ σαλαγίου z. τ. λ. sequitur. h) Correctum alia manu διατιμάσθαι. i) Cod. Coisl. κ. Sed legendum γ. ut docet L. 68. D. ad Leg. Falcid. XXXV. 2.

beat, aut alter domicilium mutare velit, aut praesenti tempore pecunia opus sit, aut a pluribus alimenta relicta sint et difficile sit, minutatim illa exigere. Sunt etiam multae aliae causae. Modus est quantitas, quae aestimatur pro aetate et viribus transigentis: nam alimenta morte alimentarii finiuntur. Etiam ad personas Praetor spectato, et in alimentario quidem, utrum frugi vitae sit et sine alimentis quoque se alere possit, an contra: in herede autem, utrum locuples sit, cuius propositi et opinionis: his enim probatur, num circumscribere alimentarium velit.

8) ineunte anno consequatur] Innom. Si vero simpliciter annua quantitas legata est, initio anni debetur, ut lib. 36. tit. 2. dig. 10. et lib. 44. tit. 20. Itaque si legatarius non vixerit per totum annum, tamen totius anni legatum debetur, ut dig. 5. lib. 33. tit. 1. sive lib. ... tit. ... licet initio anni decesserit, ut dig. 8. eiusdem tituli.

9) et nihil interest] Cyrilli. Excipias, quod de salario homini in dignitate posito relicto hoc dictum est.

Nota, legislatorem generaliter legem ferre. Hoc loco dicit, sine Praetore de alimentis transactionem non fieri, ne quid in fraudem imbecillium fiat. Comprehendit et ingenuos et locupletes, quos verisimile est non circumscriptum iri. Generaliter legem fert, ut dictum est.

Hoc contrarium est illi capitulo, quo dicitur, sive ingenuis, sive locupletibus alimenta relicta sint, transigi non posse. Concilians igitur utrumque capitulum dicas, illud de alimentis necessario quibusdam relictis disserere, cuiuslibet conditionis sint hi, quibus relicta sunt, hoc de iis, quae memoriae causa relicta sunt, de quibus ait etiam sine Praetoris auctoritate transactionem fieri.

Quaeritur apud Praetorem de causa transactionis, et quantitate, et de personis transigentium. Causa autem est, veluti si diversum domicilium heres et legatarius habeant, aut alter eorum domicilium mutare¹⁰⁾ velit, aut si praesenti tempore pecunia necessario indiget, aut si a pluribus alimenta relicta sint et difficile sit, pro parte singulos convenire: aut si qua alia causa Praetori iusta videatur, quae transactionem admittat.

Quantitas¹¹⁾ autem, quae transigendi causa datur, aestimatur¹²⁾ pro aetate¹³⁾ et valetudine eius, qui accipit: alimenta enim morte finiuntur.

10) domicilium mutare] Propter regulam, quae dicit, non debere licere actori, quod reo permissum non est. Nam si testator Petro alimenta reliquerit, cui saepe domicilium transferre necesse sit: fortasse enim in Italia domicilium habet et hinc migraturus est, vel in metalla damnatus est: non prohibetur alimenta ad se pertinentia ab herede accipere, dicente ei: quoniam hic es; accipe et hic alimenta.

11) quantitas] Eiusdem. Quantitas quomodo computetur, dicitur lib. 35. tit. 2. dig. 66.

12) aestimatur] Quare lib. 41. tit. 1. cap. 66. Dicit enim breviter, alimenta sic aestimari, a prima aetate usque ad viginti annos in triginta annos, a viginti usque ad XXV annos in XXVIII, a XXX annis usque ad XXXV in XXII annos: a XXXV annis usque ad XL in XX annos et reliqua in capitulo praedicto: in civitate autem semper in centum annos, sive simpliciter relictum sit, sive ad spectacula.

13) pro aetate] Non enim aequum est, eadem

ποσότητι τὸν πᾶντα καὶ τὸν νέον καὶ τὸν ἤδη γενηράκιον, ἢ τὸν νόσῳ κατεχομένην καὶ ἰσως μικρῶ ὑστερον μέλλοντα τελευτῆν διαμειθεῖται. [Sch. h. i. 805.]

Ἡ δὲ περὶ τὰ πρόσωπα ζήτησις γίνεται διὰ τὸ μαθεῖν, εἰ καὶ ἀλλοχρόθεν ἐαντιῶ δύναται ἀρκεῖν, ὡς ἐντε κατελείφθησαν, ἢ μόνων ἢ) αὐτῶν ἤρηται, καὶ ποίας ὑποστάσεως ἢ γνώμης ἢ ὑπολήψεως ἐστὶν ὁ διδούς.

περὶ τὰ πρόσωπα ζήτησις] * Στεφ. Καὶ ἡ τῶν προσώπων διαίρεσις ἦτοι ποιότης ἀφίλει σκοπεῖσθαι, οἷον, ποίου βίου καὶ ποίας διαγωγῆς εἰσὶν οἱ ἀλιμενταῖοι, πότερον χρηστοῦ τυγχάνουσι βίου καὶ δύναται καὶ δίχα τοῦ καταλειφθέντος αὐτοῖς ἀλιμένου τρέφειν ἐαυτοῦς, ἢ τούναντιον καταδεετέρον βίου εἶδῶν, τουτέστιν χείρονος, ὥστε καὶ αὐτῶν ἤρησθαι τὸν ἀλιμενταῖον. ἀλλὰ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ προσώπου τῶν ἀλιμενταῖων. ἐπὶ δὲ τοῦ προσώπου τῶν κληρονόμων ἢ τῶν ληγαταῖων ἢ ἀπλῶς ἐξ ἂν κατελείφθη τὸ ἀλιμεντοῦ, ταῦτα χρὴ σκοπεῖσθαι τὸν πρᾶτῳρα, ἐν ποίας οὗτοί εἰσιν περιουσίας, ποίου σκοποῦ ἢ ποίας ὑπολήψεως. τούτων γὰρ ἐξεταζομένων διαχθῆσεται, μή τις περιγραφῆσαι βούλεται τὸν ἀλιμενταῖον, πρὸς ὃν τίθεται τὴν διάλυσιν. σημειώσαι δὲ ἐν τῷ ῥητῳ, ὅτι τὴ τελευτῆ τῶν ἀλιμενταῖων σβέννεται τὸ ἀλιμεντοῦ.

* Κυρίλλ. Τὰ δὲ πρόσωπα σκοπεῖται· ἐπὶ μὲν τοῦ ἀλιμενταῖου, εἰ χρηστοῦ βίου ἐστὶν καὶ δύναται ἄνευ τῶν ἀλιμεντων τρέφεισθαι ἢ τούναντιον· ἐπὶ δὲ τοῦ κληρονόμου, εἰ εὐπορος ἐστὶν καὶ ποίου σκοποῦ καὶ ὑπολήψεως· ἐκ τούτων γὰρ δείκνυται, εἰ περιγραφῆσαι θέλει τὸν ἀλιμενταῖον.

† Οἷον ποίου βίου καὶ ποίας εἰδὸς διαγωγῆς ἐκείνοι, οἷς κατελείφθησαν αἱ διατροφᾶι· πότερον χρηστοῦ τυγχάνουσι βίου καὶ δύναται δίχα τῆς καταλειφθείσης αὐτοῖς διατροφῆς τρέφειν αὐτοῦς ἢ) ἢ τούναντιον χείρονος βίου εἶδῶν, ὥστε καὶ αὐτῶν ἤρησθαι τῶν διατροφῶν. [Sch. i. i. 805.]

Ἄ) Ὁ) διαλυσάμενος περὶ διατροφῶν οὐ δοκεῖ διαλύεσθαι περὶ οἰκίσεως καὶ ἐνδύσεως, εἰ μὴ ῥητῳς ἐκφωνήσει. δύναται ὅ) δὲ καὶ περὶ πάντων καὶ περὶ τινῶν διαλύεσθαι.

ὁ διαλυσάμενος] Ἐάν τινι καταλειφθῆ λόγῳ μὲν ἀλιμέντου ἢ) λόγῳ δὲ βεστίου δέκα, ἢ ἀβιταῖου, εἴτα ἐπὶ τοῖς ἀλιμέντοις διαλύσεται, οὐ δοκεῖ καὶ ἐπὶ τῷ βεστιαῖῳ καὶ ἐπὶ τῇ ἀβιταῖῳ διαλύεσθαι, πλὴν εἰ μὴ ἰδικῶς καὶ περὶ τούτων διελεύσασθαι· ἐπειδὴ καὶ Μάρκος ὁ θεοτότος ἠβουλήθη καὶ περὶ τούτων ἰδικῶς γίνεσθαι διάλυσιν κατὰ τὴν εἰρημένην δηλονότι παρατήρησιν. ἐκεῖνο μὲντοι τῶν ἀμολογημένων ἐστὶ, ὅτι ἐπὶ τοῖς ἀλιμέντοις διαλυσάμενος οὐκ ἀνάγκη ἔχει καὶ ἐπὶ τῷ βεστιαῖῳ καὶ ἐπὶ τῇ ἀβιταῖῳ διαλύεσθαι. δύναται γὰρ κατὰ τὴν εἰρημένην μὲντοι παρατήρησιν, τοῦτο μὲντοι περὶ πάντων, τοῦτο δὲ καὶ περὶ μόνων τῶν ἀλιμένων, τοῦ βεστίου ἢ τῆς ἀβιταῖῳ ποιεῖσθαι τὴν διάλυσιν, μετὰ τῆς ἐν ὅλῳ τῷ παρόντι διγ. καθάπερ εἶπον, κειμένης παραγραφῆς. μὴ οὖν συναρπαγῆς, πρὸς τοῦτο μόνον ἀφορῶν τὸ ῥητόν.

Κυρίλλου. Ὁ περὶ τοῦ ἀλιμένου διαλυσάμενος οὐ δοκεῖ καὶ περὶ τῆς ἀβιταῖῳ ἢ βεστίου διαλύεσθαι. δύναται γὰρ καὶ ἐπὶ ἐπὶ μόνῳ διαλύεσθαι [εἰ μὴ ῥητῳς ἐκφωνήσει.] ἢ) περὶ τοῦ ὑποδημάτων λόγῳ καταλειφθέντος οὐ δύναται χωρὶς τοῦ πρᾶτῳρος διαλύεσθαι.

περὶ οἰκίσεως] Μὴ ἐναντιωθῆ τὸ ζ'. κεφ. τοῦ ἰδ'. τίτ. τοῦ μδ'. βιβ. λέγον· τῆ διατροφῆ καὶ ἡ τροφῆ καὶ ἡ ἐσθῆς καὶ ἡ οἰκίσεως περιέχεται· ἐκεῖνο γὰρ ἐπὶ ληγατου δεινοεῖν. διότι πλατυτέρον ἐρμηνεύομεν τὰς γνώσεις τῶν διαθεμένων, διὰ τοῦτο πάντα περιέχονται ταῦτα, ὅτε ληγατενθῶσι διατροφᾶι. οὐοῖος δὲ αὐτῷ φησιν καὶ τὸ μγ'. κεφ. τοῦ β'. τίτ. τοῦ β'. βιβ. λέγον· τῷ τῆς τροφῆς ὀνόματι καὶ τὰ βρώσιμα καὶ τὰ ποσιμα πάντα περιέχεται, καὶ τὸ ἐνδύμα καὶ τὰ πρὸς τὸ ζῆν τὸν ἀρθρωτον ἀναγκαῖα, καὶ τὰ πρὸς φυλάκην ἢ φρονίδα τοῦ σώματος ἐπιτήδεια. κἀκεῖνο γὰρ ἐπὶ ληγατου δεινοεῖν, τὸ δὲ παρὸν περὶ διαλύσεως. ἐάν μὲντοι βρωσιμῶ τε καὶ ποσιμῶ τροφᾶι τινι ῥητῳς ληγατενθῶσιν, οἷον ὑπόδημα μοι χοίρειν πρὸς τῶσα, προβάτιον τῶσα, τότε οὐ περιέχονται καὶ τὰ λοιπὰ, ἀλλὰ τὰ πρὸς τροφῆν μόνῳ ἐπιτήδεια, ὡς κεφ. κ'. τοῦ ἰδ'. τίτ. τοῦ μδ'. βιβ.

m) Sic correxi. Fabr. et Cod. Coisl. μόρω. n) Mallem αὐτοῦς. o) Cod. Coisl. ad marg. θεμ. ζ'. oo) Sic Cod. Coisl. Fabr. δυνατόν. p) Quae unci inclusa sunt, in Cod. Coisl. alia manu supra textum scripta sunt.

quantitate puerum et iuvenem et iam senem, aut morbo laborantem et forte paulo post moriturum transigere.

Quaestio de personis ¹⁴⁾ fit ideo, ut cognoscatur, *L. 8. §. 11.* *D. 11. 15.* utrum aliunde quoque sibi sufficere possit, cui alimenta relicta sunt, an de solis alimentis pendeat, et quarum sit facultatum vel cuius propositi vel opinionis is, qui alimenta praestat.

14) quaestio de personis] Steph. Etiam personarum conditio sive qualitas spectari debet, verbi causa, cuius vitae et cuius vivendi rationis sint alimentarii, utrum frugi vitae sint et possint sine alimentis sibi relictis quoque se alere, an contra humilioris vitae sint, id est inferioris, ut alimentarius ab ipsis alimentis pendeat. Verum haec de persona alimentariorum. In persona autem heredum vel legatariorum vel simpliciter eorum, a quibus alimenta relicta sunt, Praetorem haec spectare oportet, in quibus hi sint facultatibus, cuius propositi vel cuius opinionis. His enim investigatis apparebit, num quis circumvenire velit alimentarium, quocum transactionem init. Nota autem in textu, morte alimentarii finiri alimenta.

Cyrilli. Personae autem spectantur: in alimentario quidem, num frugi vitae sit et sine alimentis se alere possit, an contra: in herede autem, num locuples sit, et cuius propositi et opinionis. Ex his enim probatur, num circumvenire alimentarium velit.

Veluti cuius vitae et cuius vivendi rationis illi sint, quibus alimenta relicta sunt: utrum frugi vitae sint et sine alimentis sibi relictis se alere possint: an contra humilioris vitae sint, ut et ab ipsis alimentis pendeant.

Qui transigit ¹⁵⁾ de alimentis, non videtur de habitatione ¹⁶⁾ et vestiario transigere, nisi nominatim id elocutus sit ¹⁷⁾. De omnibus autem et de quibusdam transigi potest. *L. 8. §. 12. 13. D. eod.*

15) qui transigit] Si cui alimentorum nomine triginta tres aurei, vestiarii nomine decem, vel habitatio relicta sint, et deinde de alimentis transegerit, non videtur etiam de vestiario et de habitatione transigere, nisi specialiter de his quoque transegerit: quia Divus Marcus de his quoque specialiter transactionem secundum praedictam scilicet observationem fieri voluit. Illud tamen certum est, eum, qui de alimentis transigit, non necesse habere, de vestiario quoque et de habitatione transigere. Potest enim, secundum praedictam tamen observationem, tam de omnibus, quam de solis alimentis vel vestiario vel habitatione transigere, adhibita ea cautione, quae in toto hoc dig., ut dixi, posita est. Ne igitur conturberis, ad hunc solum textum respiciens.

Cyrilli. Qui de alimentis transigit, non videtur etiam de habitatione vel vestiario transigere. Nam et de uno tantum transigere potest, nisi nominatim contrarium expresserit. De eo, quod calcarii nomine relictum est, citra Praetoris auctoritatem.

16) de habitatione] Ne repugnare tibi videatur cap. 6. tit. 14. lib. 44 quo dicitur: Alimentis et victus et vestimenta et habitatio continentur. Illud enim de legato intelligendum est. Quia latius interpretamur voluntatem testatorum, ideo haec omnia continentur, quum alimenta legata sunt. Similiter dicitur cap. 43. tit. 2. lib. 2: Victus verbo omnia, quae esui et potui inserviunt, continentur, et vestes et quae ad vivendum homini necessaria sunt, et quae ad tutelam vel curam corporis utilia sunt. Illud enim de legato, hoc de transactione intelligendum est. Si tamen cibaria et potulenta alicui nominatim legata fuerint, verbi causa, carnis porcinae vel ovillae certa quantitas, tunc caetera quoque non continentur, sed ea tantum, quae ad cibum pertinent, ut cap. 21. tit. 14. lib. 44.

εἰ μὴ ὅπως ἐκφωγήσει] Τοῦ Ἐναντιοφανοῦς. Καὶ τοὶ εἰρηταὶ βιβ. λδ'. τιτ. α'. διγ. ε'. καὶ κβ'. καὶ ταῦτα τοῖς ἀλιμέντοις περιέχονται.

L. 8. §. 14. Οὕτε ἡ) περὶ τῶν ὑποδημάτων ἔξωθεν τοῦ πραι-
D. II. 15. τωρός τις διαλύεται.

περὶ τῶν ὑποδημάτων] Ἐὰν καταλείψῃ τις τινὰ καθ' ἕκαστον ἔτος δέκα νομίματα, εἰπὼν οὕτως· βούλομαι τοῦτον καθ' ἕκαστον ἔτος λόγῳ ὑποδημάτων λαμβάνειν δέκα νομίματα. εἰσθῆαι γὰρ οὕτως εὐφύμως τὴν ἐλαχίστην οἱ διατιθέμενοι καταλιμπανῶν ποσότητα. οὐδὲ οὕτως, ὅ ταῦτα κατελείφθη, δύναται δέκα τοῦ πραιτωρός διαλύεσθαι.

L. 8. §. 15. Καὶ ἡ) ὅτε ἡ) ἀγρός εἰς διατροφῆς καταλειφθῆ, ὁ
D. eod. πραιτωρ διαγινώσκει περὶ τῆς πρῶσεως αὐτοῦ καὶ διαλύσεως, κἂν αὐτοὶ οἱ ληγατάριοι πρὸς ἀλλήλους διαλύονται. οὕτε ἡ) ὁ ὑποτεθεὶς ἐπὶ ταῖς διατροφαῖς ἀγρός παρὰ γνώμην τοῦ πραιτωρός ἐλευθεροῦται.

καὶ ὅτε ἀγρός] Ἐὰν καταλειφθῆ ἐν ἡ πολλοῖς ἀγρός λόγῳ ἀλιμένων, καὶ βούλωνται αὐτὸν πωλῆσαι, ἀνάγκη εἶναι τὸν πραιτωρ διαγινώσκειν περὶ τῆς τοῦ ἀγροῦ διαπρασεως· ὡς περὶ οὖν καὶ περὶ τῆς διαλύσεως· ἐν ᾧ δὲ πολλοῖς ὁ ἀγρός ἀλιμένων χάριν καταλείπεται καὶ αὐτοὶ πρὸς ἑαυτούς οἱ ἀλιμεντάριοι βούλωνται διαλύεσθαι ἐπὶ τῷ καταλειφθέντι λόγῳ ἀλιμένων ἀγρῷ, καὶ οὕτως ἀνάγκη, τὴν τοῦ πραιτωρός ἀδθεντίαν παρεπιθεῖναι· οὔτε γὰρ ἔρωται ἡ διάλυσις γενομένη δέκα τῆς ἀδθεντίας τοῦ πραιτωρός. τὸ αὐτὸ εἶσι, κἂν μὴ τὸν ἀγρὸν λόγῳ ἀλιμένων κατελείψῃ ὁ διαθέμενος, ἀλλ' ἕκατον τυχὸν νομίματα, εἰπὼν, ὑποκίεσθαι τοῖς ἀλιμενταίοις ἐπὶ τῷ ἀλιμέντῳ τόνδε τὸν ἀγρὸν· ἡ καὶ ὁ κληρονόμος χάριν τῶν ὁ νομιμάτων διδομένων λόγῳ ἀλιμένων ὑπέθετο τοῖς ἀλιμενταίοις τὸν ἀγρὸν· οὐδὲ ἐπὶ τούτῳ γὰρ τῷ ἀγρῷ τῷ χάριν τῶν ἀλιμένων ὑποτεθέντι αὐτοῖς δύναται πρὸς τὸν κληρονόμον ἢ πρὸς ἄλλους διαλύεσθαι ἢ ἐκποιεῖν ἀγνωμονούτους τυχὸν τοῦ κληρονόμου, δέκα τῆς ἀδθεντίας τοῦ πραιτωρός. σημειώσεται οὖν, οἱ οὐδὲ τὸ χάριν τῶν ἀλιμένων ὑποτεθέν ἐνέχυρον δύναται οἱ ἀλιμενταίοι δέκα τοῦ πραιτωρός ἐλευθεροῦν τῆς ὑποθήκης. κατὰ δὲ δοκιμασίαν τοῦ πραιτωρός καὶ περὶ πάντων τῶν ἀλιμένων καὶ περὶ μέρους αὐτῶν χρῆται διαλύεσθαι, παρὰ πάντων συνυμολόγηται, τούτεστιν, οὔτε περὶ παντός τοῦ ἀλιμένου, οὔτε περὶ μέρους αὐτοῦ διάλυσις γενομένη δέκα τοῦ πραιτωρός ἔρωται.

Κυρίλλ. Ἐὰν ἐν ἡ πολλοῖς εἰς ἀλιμέντον ἀγρός καταλειφθῆ, οὐ δύναται τοῦτον πωλεῖν ἢ μεταξὺ ἀλλήλων διαλύεσθαι ἀνευ τοῦ πραιτωρός. εἰ δὲ καὶ ἐν τάξει ἐνέχυρον εἶχον τὸν ἀγρὸν, οὐ δύναται αὐτὸν ἐλευθεροῦν δέκα τοῦ πραιτωρός, ἀδιαφορῶν, εἴτε περὶ παντός τοῦ ἀλιμένου, εἴτε περὶ μέρους τις διαλύεται.

† Κἂν πολλοῖς γὰρ εἰς ἀλιμένα ἀγρός κατελείφθη, οὐ δύναται τοῦτον ἡ) πωλεῖν ἢ μεταξὺ ἀλλήλων διαλύεσθαι χωρὶς τοῦ πραιτωρός. [Sch. k. I. 805.]

παρὰ γνώμην τοῦ πραιτωρός] † Ἐπαύθη δῆλον, ὅτι χωρὶς τοῦ πραιτωρός οὐκ ἔξεσι διαλύεσθαι. [Sch. l. I. 805.]

L. 8. §. 16. Οὕτε χωρὶς αὐτοῦ ἐπὶ μέρει διάλυσις γίνεται.
D. eod. Ἐὰν ἡ) προσελευσθεὶς ὁ πραιτωρ ἐπιτρέψῃ γενέ-
L. 8. σθαι τὴν διάλυσιν, μὴ διαγνοῦς τὰ περὶ τῆς αἰτίας
§ 17. 18. καὶ περὶ τοῦ ποσοῦ καὶ τῶν προσώπων, ἀκρὸς ἢ διά-
D. eod. λυσις, εἰ καὶ τὰ μάλιστα περὶ τινῶν αὐτῶν ἡ) διέγνω. τὴν δὲ περὶ τούτων διάγνωσιν οὔτε ὁ πραιτωρ, οὔτε ὁ ἄλλων ἐτέρῳ ἐντέλλεσθαι δύναται.

εἰ ἂν προσελευσθεὶς ὁ πραιτωρ] Ἐὰν ὁ πραιτωρ προσελευσθεὶς δέκα τοῦ διαγνώσει τὴν αἰτίαν, τούτεστι, μὴ διαγνοῦς πρότερον τὴν αἰτίαν ἐπιτρέψῃ τὴν διάλυσιν, ἀντὶ οὐδὲν ἔστι ἡ κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον γενομένη διάλυσις· τῷ γὰρ πραιτωρὶ ζητεῖν ὑπὸ τῆς ὁρατικῆς κατεπιστεύθη τὰ τῶν τοιοῦτων διαλύσεων, οὐ μὴν ἀμελεῖν ἢ χαρίζεσθαι, τούτεστι,

q) Ad marg. Cod. Coisl. Θεμ. ζ'. r) Cod. Coisl. ad marg. Θεμ. η'. s) Fabr. addit δ, quod deest in Cod. Coisl. t) Cod. Coisl. ad marg. Θεμ. θ'. u) Cod. Coisl. Sed praefendum παρὰ, quod habet Fabr. v) Fabr. τοῦτο. Sed legendum τοῦτον. w) Cod. Coisl. ad marg. Θεμ. ι'. x) Ita legendum. Nam αὐτῷ, quod habet Cod. Coisl. et Fabr. non quadrat.

17) nisi nominatim id elocutus sit] Enantioph. Atque dicitur lib. 34. tit. 1. dig. 6. et 22. etiam haec alimentis contineri.

Neque de calceario ¹⁸⁾ quis sine Praetoris auctoritate transigit.

18) de calceario] Si quis alicui quotannis decem reliquerit in hunc modum: hunc quotannis decem calcearii nomine accipere volo. Sic enim bono praetextu testatores minimam quantitatem relinquere solebant. Nec ille, cui haec relicta sunt, sine Praetoris auctoritate transigere potest.

Et cum fundus ¹⁹⁾ ad alimenta relictus est, Praetor de distractione eius et de transactione cognoscit, quamvis ipsi legatarii inter se transigant: neque ager alimentorum nomine obligatus citra Praetoris voluntatem ²⁰⁾ liberatur.

19) et cum fundus] Si uni pluribusve fundus alimentorum nomine relictus sit, velintque eum distrahere, necesse est, Praetorem de distractione fundi arbitrari: uti et de transactione. Sed si pluribus fundus alimentorum causa fuerit relictus, et hi alimentarii inter se de fundo alimentorum causa relicto transigere velint, necesse est, ut Praetoris auctoritas interponatur: neque enim transactio sine auctoritate Praetoris rata est. Idem est, et si fundum alimentorum nomine testator non reliquerit, sed centum forte aureos, ea lege ut alimentariis fundus propter alimenta esset obligatus: vel etiam heres centum aureorum ad alimenta datorum nomine alimentariis fundum obligavit: nam nec de hoc fundo alimentorum nomine sibi obligato cum herede vel inter se transigere possunt, vel herede non solvente illum alienare, sine auctoritate Praetoris. Nota igitur, neque pignus alimentorum causa datum alimentarios sine auctoritate Praetoris liberare posse. Arbitratu Praetoris et de omnibus alimentis et de parte eorum transigi oportere, ab omnibus concessum est, hoc est, nec de omnibus alimentis, nec de parte eorum transactio valet sine auctoritate Praetoris inita.

Cyrilli. Si uni vel pluribus ad alimenta fundus relictus sit, hunc distrahere vel inter se transigere sine Praetore non possunt. Sed et si fundum pignoris loco habebant, eum sine Praetore pignore liberare non possunt. Nihil interest, utrum de universis alimentis, an de parte eorum quis transigat.

Nam etsi pluribus ad alimenta fundus relictus sit, vendere eum vel inter se transigere sine Praetore non possunt.

20) citra Praetoris voluntatem] Hoc loco manifestum est, sine Praetore transigere non licere.

Neque sine eo de parte alimentorum transactio fit.

Si Praetor aditus ²¹⁾ cognitione nec de causa, nec de modo, nec de personis instituta, transactionem fieri permiserit, transactio est irrita ²²⁾, quamvis de quibusdam eorum cognoverit. Cognitionem autem de his neque Praetor, neque Praeses alii mandare potest.

21) si Praetor aditus] Si Praetor aditus causa non cognita transactionem permiserit, transactio hoc modo facta nullius momenti erit: Praetori enim ea res quaerenda oratione commissa est, non negligendae, vel donanda, id est, Praetorem non solum cognoscere, sed etiam diligenter cognoscere causam oportet. Sed etsi

δεῖ τὸν πρῶτον μὴ μόνον διαγινώσκειν, ἀλλὰ καὶ ἐπιμελῶς διαγινώσκειν. εἰ δὲ καὶ μὴ περὶ πάντων, ὧν ἡ ὁρατίων ἐπιτρέπει, διαγνῆ ὁ πρῶτος, τουτέστιν, εἰ μὴ πρὸς τῇ αἰτίᾳ καὶ τὸν μόνον ἐξετάσει καὶ τὰ πρόσωπα τῶν διαλυομένων, ἄκρον εἶναι φημεν τὴν διάλυσιν, εἰ καὶ τὰ μάλιστα περὶ τινος, περὶ τῆς αἰτίας τυχὸν ὁ πρῶτος διέγρω. εἴτε γὰρ τὰ τρία, τουτέστιν, τὴν αἰτίαν, τὸν μόνον, τὰ πρόσωπα καὶ μὴ πρότερον διαγνοῦς ἐπιμελῶς, εἴτε ἐν ἡ καὶ δεύτερον, τὸ δὲ τρίτον μὴ ἐξετάσας ἢ ἀμελῶς ἐξετάσας ἐπιτρέψῃ τὴν διάλυσιν, ἀκόμωρον τὸ γεγονός. ἀλλ' οὔτε τῆς τοιαύτης ἡσυχίας αἰτίας ἐτέρῳ δύναται τὴν οἰκίαν ἐντέλλεσθαι δικαιοδοσίαν ἢ ὁ τῆς ἐπαρχίας ἡγούμενος ἢ ὁ πρῶτος κατὰ τὴν Ῥώμην, τουτέστιν, οὐ δύναται τὴν περὶ ἀλλομένων διαγνώσιν ἐπιτρέπειν ἐτέρῳ. δεῖ γὰρ αὐτοὺς δι' ἑαυτῶν τὴν αἰτίαν, τὸν μόνον, τὰ πρόσωπα σκοπεῖν τῶν διαλυομένων, καὶ οὕτως ἢ ἐπιτρέπειν ἢ μὴ συγχωρεῖν γίνεσθαι τὴν διάλυσιν.

Κυρίλλου. Ἐὰν ὁ πρῶτος μὴ ἐξετάσας ἢ μὴ πάντα ἐξετάσας ἐπιτρέψῃ τὴν διάλυσιν, ἀρχηστὸς ἐστίν. οὐ δύναται δὲ ἐτέρῳ τοῦτο ποιεῖν ἐπιτρέπειν ὁ ἄρχων ἢ ὁ πρῶτος γ).

ἄκρος ἢ διάλυσιν] † Ἀναζητῶν γὰρ ἐπιτροπή τὰ περὶ τῆς διαλύσεως ὁ πρῶτος, οὐ ἔαθνημῖν αὐτοῖς καὶ καταπροδιδῶναι αὐτόν. [Sch. m. I. 805.]

Ἵτε ²⁾ ὁ δημόσιος δίδωσι τὰς διατροφάς, παρὰ ³⁾ τῷ φροντιστῇ τοῦ βασιλέως καὶ τῷ κόμητι τῆς ἰδικῆς περιουσίας τοῦ βασιλέως ἢ διάλυσιν γίνεται.

ὅτε ὁ δημόσιος] Αἱ τῶν ἀλλομένων διαλύσεις δύναται γίνεσθαι καὶ παρὰ τῷ προκουράτωρι τοῦ βασιλέως, τουτέστιν, παρὰ τοῖς καθολικοῖς, ἐνθα ὁ φόσκος ἀπαιτεῖται τὸ ἀλλομένον· τυχὸν γὰρ οὐσίαν ἀλλομένους βεβαρωμένην διεδέξατο καὶ βούλεται ὁ ἀλλομένους διαλύσεσθαι· τότε δύναται καὶ ὁ καθολικός, ὃν ἡ συνήθεια σήμερον κόμητι περιβάτων ἀποκαλεῖ, περὶ τῆς τοιαύτης διαγινώσκειν διαλύσεως· ἀκολούθως δὲ τοῖς εἰρημένοις καὶ κόμητι τῶν θησαυρῶν δύναται περὶ τούτων διαγινώσκειν. ἴσθι, οἱ, ἐὰν ἀγροῦντος τοῦ βασιλέως διαλύσῃται ὁ καθολικός, οὐκ ἔρρωται ἢ διάλυσιν, ὡς εὐρήσεις ἐν τῷ 17. διγ. τοῦ παρόντος τίτ.

Κυρίλλου. Αἱ διαλύσεις τῶν ἀλλομένων καὶ παρὰ τῷ προκουράτωρι τοῦ Καίσαρος ^{b)} γίνονται· ὅτε ἐκ τοῦ φόσκου καταλειφθῆ ἀλλομένον, καὶ παρὰ τοῦ προκουράτωρος τοῦ βασιλέως.

Οὐ δύναται δὲ οὗτοι ἄνευ εἰδήσεως τοῦ βασιλέως διαλύεσθαι, ὡς κεφ. 17. τοῦ τούτου τίτ. οἶμαι δὲ καὶ εἰ εἰδήσει τοῦ πρῶτος διάλυσιν γίνεται.

† Τυχὸν οὐσίαν διατροφῆς βεβαρωμένην ἐδέξατο, καὶ βούλεται ὁ χρεωστόμενος τὰς διατροφὰς διαλύεσθαι. [Sch. n. I. 805.]

κόμητι τῆς ἰδικῆς περιουσίας] * Ἀκολούθως τοῖς εἰρημένοις καὶ ὁ κόμητι τῶν θησαυρῶν δύναται περὶ τούτων διαγινώσκειν. ἴσθι δὲ, ὅτι ἐὰν ἀγροῦντος τοῦ βασιλέως διαλύσῃται ὁ καθολικός, οὐκ ἔρρωται ἢ διάλυσιν, καὶ εὐρήσεις ἐν τῷ 17. κεφ. τοῦ παρόντος τίτ. οἶμαι δὲ καὶ εἰ εἰδήσει τοῦ πρῶτος διάλυσιν γίνεται.

Ὅτε ^{c)} περὶ διατροφῶν δίκης κινουμένης ἔξεστιν ἐπ' αὐτῇ χωρὶς τοῦ πρῶτος διαλύεσθαι, διὰ τὸ μὴ περιγράφειν τὸν νόμον ἐν τῷ προσποιεῖσθαι δικάζεσθαι.

δίκης κινουμένης] Δίκη συνεκροτήθη μεταξὺ τοῦ ἀλλομένου καὶ τοῦ λεγομένου βεβαρωμένου τῷ ἀλλομένῳ· τυχὸν γὰρ ἔλεγε, μήτε καταλειεῖσθαι αὐτῷ τὸ ἀλλομένον. ἀλλὰ μετὰ προκαταρξὲν διάλυσιν ἐπὶ τῇ συγκροτηθείᾳ γίνεται δίκη, καὶ σῆσιν ὁ Οὐλιπιανός, ὅτι, εἰ καὶ μὴ πρωτοτύπως ἐπ' αὐτοῖς διαλύσῃται τοῖς ἀλλομένοις, ἀλλ' ἐπὶ τῇ δίκῃ τῇ περὶ τούτων συγκροτηθείᾳ, οὔτε οὕτως ἔρρωσθαι δύναται ἢ διάλυσιν παρὰ γνώμην γενομένην τοῦ πρῶτος, ἵνα μὴ ἐντεῦθεν περιγραφῆ ἢ ὁρατίων. δύναται γὰρ λοιπὸν πλάττεσθαι καὶ σχηματίζεσθαι δικάζεσθαι, ἵνα διάλυσιν γένηται καὶ δίχα τῆς αὐθεντίας τοῦ πρῶτος· εἰκὸς γὰρ ἐναυθῆ τινὰ σχηματίζεσθαι τὸν νοῦν· τα τε καὶ προκαταρξόμενον καὶ οὕτω δίχα τοῦ πρῶτος διαλύεσθαι.

Κυρίλλ. Κἂν δίκη κινεῖται περὶ τῶν ἀλλομένων, οὐ δυνατόν δίχα τοῦ πρῶτος διαλύεσθαι.

γ) Sic Cod. Coisl. z) Cod. Coisl. ad marg. Θεμ. α'. Κουαίστωρος. Videtur legendum Καίσαρος. c) Cod. Coisl. ad marg. Θεμ. β'.

non de omnibus, quae oratio mandat, Praetor inquisierit, hoc est, praetor causam etiam de modo et personis transigentium investigaverit, irritam esse dicimus transactionem, licet de quibusdam, de causa forte Praetor quaesierit. Sive enim haec tria, id est, causam, modum, personas prius ante non diligenter inquisierit, sive unum vel etiam alterum, nec tamen tertium investigaverit, vel negligenter in cognitione versatus sit et transactionem permiserit, invalidum est, quod gestum est. Sed nec ex hac causa alii suam mandare iurisdictionem vel Praeses provinciae vel Praetor Romae potest, id est, cognitionem de alimentis alii permittere nequit. Ipsos enim per se de causa, de modo, de personis transigentium cognoscere oportet, eoque facto vel permittere vel non permittere, ut fiat transactio.

Cyrilli. Si Praetor non inquisierit vel non omnia inquisierit et transactionem permiserit, invalida est. Non potest autem Praeses vel Praetor alii permittere, ut hoc faciat.

22) transactionis est irrita] Causa transactionis enim cognoscenda Praetori commissa est, non negligenda, nec prodenda.

Cum fisco ²³⁾ alimenta praestat, apud procuratorem Principis et Comitem rerum privatarum ²⁴⁾ transactio fit.

23) cum fisco] Transactiones alimentorum etiam apud procuratorem Principis fieri possunt, id est, apud Catholicos, ubi a fisco petuntur alimenta: fortasse enim in bona alimentis onerata successit et alimentarius transigere vult: tunc etiam Catholicus, quem more hodierno Comitem rerum privatarum appellamus, de eiusmodi transactione cognoscere potest. Consequenter autem cum praedictis etiam Comes largitionum de his cognoscere potest. Scias, si ignorante Principe Catholicus transigerit, transactionem esse irritam, ut dig. 13. huius tit. reperies.

Cyrilli. Transactiones alimentorum et apud Procuratorem Caesaris fiunt: quum a fisco alimenta relicta sunt, et a Procuratore Principis.

Hi vero ignorante Principe transigere non possunt, ut cap. 13. hui. tit. Puto autem et si sciente Praetore transactio fit.

Fortasse bona alimentis onerata fisco acceperat, isque, cui alimenta debebantur, transigere volebat.

24) Comitem rerum privatarum] Consequenter cum praedictis etiam Comes largitionum de his cognoscere potest. Scias vero, si ignorante Principe Catholicus transegerit, irritam esse transactionem. Quod reperies cap. 13. huius tit. Puto autem, etiamsi sciente Praetore transactio fiat.

Neque litē exorta ²⁵⁾ alimentorum causa de ea ^{L. 8. §. 20.} sine Praetore transigere licet, ne circumveniatur lex ²⁶⁾, ^{D. eod.} dum simulant, se litigant.

25) lite exorta] Lis inter alimentarium eumque, qui alimentis oneratus esse dicebatur, exorta est: fortasse enim hic dixit, alteri relicta non esse alimenta. Sed post litis contestationem de lite transactum est. Et ait Ulpianus, etiamsi non principaliter de alimentis, sed de lite eorum causa exorta transactum fuerit, tamen transactionem contra voluntatem Praetoris factam valere non posse, ne inde circumveniatur oratio. Possunt enim fingi et simulari lites, ut transactio etiam sine Praetoris auctoritate fiat: verisimile enim est, hoc loco aliquid fingi, qui agat et litem contestetur, et sic sine Praetoris auctoritate transigi.

Cyrilli. Etiamsi lis de alimentis mota sit, sine Praetore transigi nequit.

α) Sic Fabr. melius, quam Cod. Coisl. περί. β) Cod. Coisl.

† Ἐάν δίκης συγγροημένης περὶ τοῦ χρόνου τῶν ἀλλομένων, ἐπὶ τῇ δίκῃ διαλύσας γένηται, οὔτε αὐτὴ δίκη τοῦ πραγματοῦς γενομένη ἰσχύει, ἵνα μὴ περιγραφῆται ἢ τοῦ Μάρκου νομοθετήσας, καὶ προσχηματικὴ δικάζονται⁴⁾ περὶ τῶν ἀλλομένων, καὶ τότε διαλύονται. [Sch. o. l. 805.]

μὴ περιγραφῆται τὸν νόμον] Ζῆτει βιβ. β'. tit. α'. κεφ. λθ'. ἀφ' οὗ μάθης, ὅτι ἕτερον ἐστὶν ἢ βλάβη τοῦ νόμου ἵσχυον περιγραφῆ, καὶ ἕτερον ἢ ἐναντιώσας νόμου. ἔστιν τὸ ἐναντιωθῆναι τοῖς ὅμοιαι τοῦ νόμου· εἰς βλάβην δὲ τὸ περιγραφῆται τὴν διάνοιαν φυλαττομένων τῶν ὁμμάτων. φησὶν τὸ μ. κεφ. αὐτοῦ, ὅτι περιγραφῆται ὁ ποιῶν μὲν, ὅπερ ὅμοιος ὁ νόμος οὐκ ἐκόλυσεν, οὐ μὴν αὐτὸ γίνεσθαι βούλεται. μάθης δὲ καὶ ἐκ τοῦ δ'. θέματος τοῦ εβ'. κεφ. τοῦ β'. tit. αὐτοῦ, οὗ ἕτερον ἢ ἀπομειώσας τοῦ νόμου καὶ ἕτερον ἢ ἀποδαπανῶν. ἀπομεινῶν γὰρ, ὅταν μέρος ἀφαιρεθῆται· ἀποδαπανῶν δὲ, ὅταν παντελῶς ὁ νόμος ἀνωρεθῆται. Ζῆτει καὶ κεφ. αὐτοῦ ι'. λέγον, μηδὲν παρὰ τὴν τῶν νόμων ἔνοιαν προχθὲν ἐρῶσθαι, ἀλλ' ἰσχυρόν ἐστιν, κἂν μὴ τοῦτο ἰδικῶς ὁ νομοθέτης ἐπήγαγε.

I. 8. §. 21. D. II. 15. Ἐάν καταλειφθῆ μοι καὶ ληγάτον καὶ διατροφῆ, καὶ χωρὶς τοῦ πραγματοῦς διαλύσωμι, τὸ δοθὲν μοι λογίζεται πρῶτον εἰς τὸ ε) ληγάτον, καὶ τὸ περιττὸν εἰς τὰς διατροφάς.

Ἐάν καταλειφθῆ μοι] Ἐάν τῷ αὐτῷ καὶ ἀλλομένα καὶ πρὸς τοῦτοις ποῦρον κατελείφθη ληγάτον, εἴτα διάλυσι γίνεται δίκῃ τῆς ἀνθεντίας τοῦ πραγματοῦς, τὰ λογῶ τῆς τοιαύτης διαλύσεως δεδομένα καταλογισθῆσεται αὐτῷ πρῶτον εἰς τὸ ποῦρον ληγάτον, καὶ οὕτως εἰς τὸ ἀλλομένον, εἴτα περιττὸν εὑρεθῆ.

Κυρίλλ. Ἐάν τῷ αὐτῷ ἀλλομένω καὶ ληγάτον καταλειφθῆ, καὶ διαλύσῃται περὶ τοῦ ἀλλομένου, τὸ δοθὲν λογίζεται αὐτῷ εἰς τὸ ληγάτον, καὶ τὸ περιττὸν εἰς τὰ ἀλλομένα· καὶ εἰ μὲν ἦττον ἐστὶ τὸ δοθὲν, τὸ λείπον ἀπαιτεῖται· εἰ δὲ πλεον, καὶ γέγονεν ἐκ τούτου πλουσιώτερος ὁ ἀλλομένω, τὸ περιττὸν ἔρεπεύεται.

I. 8. §. 22. D. eod. Εἰς f) τὰς παρελθούσας διατροφὰς λογίζεται τὸ δοθὲν ὑπὲρ τῆς g) διαλύσεως, κἂν πλεῖον ἐστὶν· εἰ μὴ ἄρα ἐκ τοῦ περιττοῦ γέγονεν εὐπορώτερος ὁ τὰς διατροφὰς λαμβάνων· τότε γὰρ αὐτὸ ἀναδίδωσιν, ἵνα μὴ ἐκ τῆς ἑτέρου ζημίας κερδάνῃ h).

εἰς τὰς παρελθούσας διατροφὰς] Ἐάν τις περὶ ἀλλομένων διαλύσῃται δίκῃ τῆς ἀνθεντίας τοῦ πραγματοῦς, οὐκ ἐρῶται μὲν ἢ διαλύσι· τὸ μὲντοι λόγῳ διαλύσεως δεδομένον προχωρεῖ καὶ καταλογίζεται εἰς τὰ ἀλλομένα τοῦ πρὸ τῆς διαλύσεως χρόνου, εἴτερ ἄρα καὶ ὀφείλεται τινα ὑπὲρ τοῦ φθάσαντος χρόνου. καὶ ἀδιαφοροῦ, εἴτε τοσοῦτον ὑπὲρ ἀλλομένων τοῦ φθάσαντος ὀφείλεται χρόνου, ὅσον ἐστὶ τὸ δεδομένον, εἴτε ἔλαττον, εἴτε πλεον· εἰ γὰρ καὶ ἔλαττον εἴη τὸ ὀφειλόμενον, καὶ οὕτως οὐδὲν ἦιτον τὸ εἰς καταβολὴν δεδομένον ὑπὲρ τῶν ἀλλομένων διαλύσει εἰς τὰ ἀλλομένα τοῦ προλαβόντος καταλογισθῆσεται χρόνον· ἐπὶ δὲ τῷ περιττῷ δίκαιόν ἐστιν, δίδουσθαι κατὰ τοῦ ἀλλομένω ἔρεπεύεσθαι, μονοει ἐκ τοιαύτης καταβολῆς ἐγένετο πλουσιώτερος.

Τοῦ Ἐναντιοφ. Ἐν τῷ γ'. θέμ. τοῦ κγ'. διγ. τοῦ ζ'. tit. τοῦ ιβ'. βιβ. ἀπροεδοκίως εἴτε, τὸ δίδόμενον ὑπὲρ διαλύσεως διατροφῶν ἀπαιτεῖσθαι.

λογίζεται] Εἴτερ ἄρα καὶ ὀφείλεται τινα ὑπὲρ τοῦ φθάσαντος χρόνου· εἰ γὰρ μὴ ὀφείλεται, οὔτε καταλογίζεται αὐτὸ εἰς τὰς μελλούσας, οὔτε ἀναδίδωσιν αὐτὸ, εἰ μὴ γέγονε πλουσιώτερος κατὰ τὴν ἐξῆς κειμένην διάστιξιν.

κἂν πλεῖον ἐστὶν] † Κἂν γὰρ πολλῷ πλεον εἰσὶ τὰ δεδομένα τῶν χροιστομένων ἀλλομένων, ὁμοίως εἰς μόνον τὰ ἤδη τὰ χροιστομένα καταλογίζεται τὸ δοθὲν. τὸ δὲ περὶ τοῦ πλουσιώτερου γέγονε ὁ ἀλλομένω ἀπαιτεῖται. [Sch. p. l. 806.]

ἐκ τῆς ἑτέρου ζημίας] Ἄλλ' οὐδὲ ἐφ' ᾧ οὐκ ἐγκυνδυνεύει, κερδάνειν ὀφείλει, ὡς βιβ. ιγ'. tit. α'. κεφ. ιγ'.

d) Mallem δικάζονται et post διαλύονται. e) τὸ Fabr. deest in Cod. Coisl. f) Cod. Coisl. ad marg. θεμ. ιδ'. g) τῆς Cod. Coisl. deest apud Fabr. h) Sic Cod. Coisl. Fabr. κερδάνει.

Si lite de alimentis debitis mota de ea transactio fiat, illa sine Praetoris auctoritate facta rata non est, nec circumveniantur Marci legislatio et litis de alimentis institutae praetextu de his transigatur.

26) ne circumveniantur lex] Quaere lib. 2. tit. 1. cap. 39. unde discas, aliud esse, si in fraudem legis sive ad circumveniendam eam, et aliud, si contra legem aliquid fiat. Contra legem facit, qui verbis legis adversatur: in fraudem legis facit, qui sententiam legis circumvenit salvis verbis. Cap. 40. eius dicitur, circumvenire legem illum, qui faciat, quod lex diserte quidem non prohibuerit, nec tamen fieri velit. Discas quoque ex them 4. cap. 102. tit. 2. eius, aliud esse derogare legi, aliud abrogare legem. Derogatur enim, quum pars detrahatur, abrogatur autem, quum prorsus lex tollitur. Quaere et cap. 10. eius, quo dicitur, nihil contra legum sententiam factum valere, sed inutile esse, licet id specialiter legislator non adiecerit.

Si mihi legatum et alimenta relicta sint 27), et citra Praetoris auctoritatem transegero, id, quod datum est, imputatur prius in legatum, et superfluum in alimenta.

27) si - mihi - relicta sint] Si eidem et alimenta et praeterea legatum purum relicta sint, et postea transactio citra Praetoris auctoritatem facta sit, quae eiusmodi transactionis nomine data sunt, prius ei in legatum purum imputabuntur, et quod superfluum reperitur, in alimenta.

Cyrilli. Si eidem alimentario et legatum relictum sit. et de alimentis transegerit, quod datum est, imputatur ei in legatum, et superfluum in alimenta: et si quidem, quod datum est, minus est, quod deest, petitur: si vero plus, ex eoque locupletior alimentarius factus sit, superfluum repetitur.

Id, quod transactionis nomine datum est, in alimenta praeterita 28) imputatur 29), licet plus datum sit 30): nisi forte ex superfluo locupletior factus sit, qui alimenta accipit: tunc enim id restituit, ne ex damno alieno 31) lucrum faciat.

28) in alimenta praeterita] Si quis de alimentis citra Praetoris auctoritatem transegerit, transactio quidem non valet: id tamen, quod ex causa transactionis datum est, credit et imputatur in alimenta, quorum dies ante transactionem venerat, si praeteriti temporis alimenta debeantur. Et nihil interest, utrum tantum alimentorum temporis praeteriti nomine debeatur, quantum datum sit, an minus, an plus: nam et si minus sit, quod debetur, nihilominus id quod solutionis causa transactionis de alimentis factae nomine datum est, in alimenta praeteriti temporis imputabitur: superflui autem aequum est dari adversus alimentarium repetitionem, modo ex eiusmodi solutione locupletior factus sit.

Enantioph. Them. 3. dig. 23. tit. 6. lib. 12. indistincte dicitur, id, quod transactionis de alimentis facta nomine datum sit, repeti.

29) imputatur] Si quidem alimenta pro praeterito tempore debeantur: nam si non debentur, neque in futura alimenta id, quod datum est, imputatur, neque reddit hoc alimentarius, nisi locupletior factus sit secundum distinctionem in sequentibus positam.

30) licet plus datum sit] Licet enim longe plus sit in his, quae data sunt, quam in alimentis debitis, tamen id, quod datum est, in praeterita duntaxat alimenta imputatur. Adversus alimentarium autem, quatenus factus est locupletior, repetitio datur.

31) ex damno alieno] Sed nec illud lucrari debet, de quo non periclitatur, ut lib. 13. tit. 1. cap. 13. them. 2.